

Міністерство освіти та науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет філології
Кафедра журналістики

М. Голянич, Р. Савчук

ОСНОВИ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕКСТУ

ХРЕСТОМАТІЯ

Івано-Франківськ

2019

Голянич М. І., Савчук Р. Л.

Основи лінгвістичного аналізу тексту : хрестоматія до дисципліни / Марія Голянич, Руслана Савчук. – Івано-Франківськ : ПНУ, 2019. – 63 с.

У хрестоматії подано матеріали для підготовки практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Основи лінгвістичного аналізу тексту».

Для магістрів спеціальності «Журналістика».

ЗМІСТ

Тексти для аналізу.....	4
Короткий термінологічний словник.....	27

ТЕКСТИ ДЛЯ АНАЛІЗУ

1. Алмаз – найтвердіший мінерал, кристалічна форма чистого вуглецю з унікальними властивостями прозорості, твердості, пружності, стійкості до агресивних середовищ. За фізико-механічними властивостями алмаз – унікальний матеріал. Ковалентний зв'язок та питома вага атомів (3,51г/см³) зумовлюють найвизначніші серед відомих матеріалів механічні властивості алмазів (модуль Юнга 1000 Гпа/м²). Алмаз – типовий діелектрик (питомий опір вище 10¹⁰ Ом/см), при насиченні атомами азоту (глибокий донор) або бору (акцептор) стає напівпровідником. Теплопровідність алмазу при кімнатній температурі у 2–5 разів вища, ніж міді та срібла. У найчистіших алмазах ювелірної якості вміст домішок парамагнітного азоту складає 10¹⁶–10¹⁷ атомів/см³. Домішки і структурні дефекти зумовлюють забарвлення кристалів алмазу. Найкращі, якісні алмази – безбарвні, прозорі («чистої води»). Відомі також алмази жовті, зелені, коричневі, червонуваті, чорні та ін. Розрізняють алмази природні та синтетичні.

М. В. Новиков

2. Як використовувати блоги

Десь зо п'ять років тому блоги потрапили до набору інструментів, якими користуються західні журналісти як для збирання, так і для публікування інформації. Період адаптації був дуже короткий, і блоги швидко перетворилися на буденне знаряддя, яким за потреби користуються щодня. Як українським журналістам підступитися до блогів? Перш за все блоги можуть бути джерелом інформації. Тут можна натрапити на випадкові інсайди і натяки балакучих працівників компаній. Історії з онлайнових щоденників можуть доповнити матеріали чи стати їхньої основою. Інструменти роботи з блогами дозволяють моніторити настрої читачів – що хвилює людей, які теми викликають найбільший інтерес. Особливо блогери можуть допомогти локальним ЗМІ, б'ючи на сполох у

«гарячих точках», які б інакше довго залишалися поза увагою журналістів.

В Україні нарешті з'являються тематичні блоги експертів, які відстежують галузі своєї спеціалізації. Це хороші джерела для вивчення певного питання й актуальних тенденцій, і журналісти часто стають постійними читачами подібних блогів. Загалом це також спосіб розширити коло знайомих і контактів у різних сферах.

Краса блогів у тому, що це дуже особистісне джерело комунікації – люди відверто пишуть те, що думають, у що вірять. Але через це у блогах багато неточностей і хибних суджень. Також трапляються фальсифікації та провокації звичайних громадян заради порожнього інтересу чи щоби поглузувати з інших, включаючи недбалих журналістів, які передрукують байки. Тому інформацію, надбану в блогосфері, потрібно обов'язково перевіряти. А вже після цього її можна використовувати і навіть посилатися на блоги як першоджерело.

Журналіст зможе ефективніше користуватися блогами і взагалі зрозуміти і відчувати, як працює цей вид медіа, якщо сам почне вести блог. Наприклад, власний блог можна використовувати як портфоліо, збираючи свої матеріали, опубліковані у різних ЗМІ, якщо угода з видавцем не забороняє подібний передрук. Журналіст може відкрити блог будь-де в Інтернеті з власної ініціативи або може писати у спеціальному розділі на сайті свого ЗМІ.

Перші редакційні блоги у західних газетах з'явилися, коли там відчували конкуренцію з боку популярних блогів, які відтягували на себе увагу читачів, особливо в темах новинок технологій і політики. Згодом блоги перетворилися на обов'язковий розділ будь-якої онлайн-газети. В Україні тільки на початку 2006 року відкрилися перші журналістські блоги на сайті «Кореспондента», а минулого року це стало загальним трендом нашого медіа-ринку.

Чим корисні блоги для сайту ЗМІ? Більше матеріалів, урізноманітнення тематики, інтерактивність, зворотній зв'язок і критика, збільшення індексу цитування сайту – це призводить до зростання відвідуваності та глибини перегляду сайту, що зрештою

позначається і на прибутках від реклами. Зараз майже всі блоги в українських онлайн-газетах – це персональні колонки журналістів, а також запрошених експертів і відомих особистостей. Незабаром усі наші публічні особи запишуться у блогери, і редакторам доведеться полювати на ще «необлагороджених» зірок, щоби розширити пул своїх авторів. Крім того, читачам нарешті може набриднути читати 15 суб'єктивних поглядів на ту саму проблему.

Варто нашим газетярям звернути увагу і на незахідний досвід – блоги на сайтах закордонних ЗМІ присвячені переважно конкретній тематиці, а не роздумам журналістів про все на світі. Під тиском моди половина вітчизняних ЗМІ, що завела собі «блоги», зробила це поспіхом і не розуміючи, що воно таке і як із ними далі жити. Щоби блогери не підняли на глум спроби редакції, можна призначити людину, відповідальну за провадження і розвиток розділу блогів. І не забути виділити їй відповідні повноваження та ресурси – принаймні, робочий час для виконання нових обов'язків і здобуття знань, яких не вистачає. Адже блоги – це такий самий повноцінний розділ на сайті, як і будь-який інший, і редакція несе повну відповідальність за те, що там опубліковано. Той же «головний блогер» сайту розробить систему мотивації для дописувачів і редакційну політику, що відповідає практиці цього ЗМІ. І для нього в напрямку новітніх медіа ще буде багато справ, адже протягом кількох останніх років з'явилося чимало інструментів, що полегшують читачам взаємодію із сайтом ЗМІ і приваблюють додаткових відвідувачів, проте досі відсутні на вітчизняних новинних сайтах.

3. 25.XI.916

Погідності прагне серце, повне усвідомлення своєї незмінності.
От я – простий і покірний, і воля моя – Твоя.

26.XI.916

Так воскресають трави з-під снігу, коли між хмарами протас голубизна. Ти повернула мені за колишне ім'я всю первісність

зачарування! Я кохаю тебе за безмежну чистоту серця, яке так скупю віддає свою таємну ласку!..

27.XI.916

Я живу, ніби відчуваючи в собі тріпотіння сил... Чи надовго?

Мені здається, що коли б повернути два роки, я приніс би тобі кращі грані мого розуму й серця... Можливо, нам приснилось би зачудування...

28.XI.916

Радосте моя! Я тебе розважу й піднесу...

29.XI.916

Так багато збурень і пламенів закладено в людському житті; серце оновлюється і, як на циферблаті, – ладне повторити всі свої золоті цифри...

Дай же крила моїм плечам!

30.XI.916

Ви – Єдина, і з Вами не страшно! (Це – від нічного листа після півночі у скриньці на дверях...)

Останній день листопада... Доброго дня, грудне!

Дай білини і світла!

В. Отроковський

4. Зайшла мова про дивацтва старих.

Тітка Дуська: – Баба Марія, як видавала дочку заміж та прийшли свати, – іде до скрині, задирає одну спідницю, задирає другу, а під нею ще якусь – витягує ключ на шворці. А нам соромно... Потім ми викинули ту скриню. Вона й сама забула. Яюсь приходить од сусідки: «Ну що та баба Настя ховає в скрині? А ключ під юпкою носить. Ну для чого ото стида набиратися?..» Ми переглянулись і не стали їй згадувать... А піч як палила – кине лопаточку, воно розгориться, вона тоді ще лопаточку і знову жде... І тепла нема, і вугілля більше випалить... Аж поки я її привчила: насипати купу – і хай розгоряється. А тепер

приходить від баби Насті: «Ну що та баба Настя ніяк не навчиться піч палити... Вже ж скільки живе...»

Мама: – А Кузьмінішна теж – усе скриню зачиняла і ключ ховала... А то якось загубила, і все ходить: «Це він комусь знадобився». А потім, як знайшла: «Та хіба цим ключем спасешся? Он Віктор як захоче – не один такий зробить». І що ж ви думали в тій скрині? Вже як померла, ми подивилися – пусто. Якась стара хустка, дві свічки, штук п'ять канхвет і чотири метри полотна саморобного...

А то дивлюсь – все ото щось у чулку зав'язує вище коліна. І отак і ходить – накручено на нозі, якась гидза. І сусіди питають: «Що ото у вашої бабушки на нозі?» Я їй якось і кажу: «Що ви ото на нозі носите? Чого людей соблазняєте?» А вона ображається: «І що ти таке балакаєш? Нічого там немає!» А носять далі, тільки перев'язали на другу ногу... Колись ми з Віктором уночі подивилися: оцей браслет (мідний браслет, який бабуся вважала золотим).

(Жартома): – На старості воно, мабуть, усіх нападає... Чувствую – вже й до мене доходить... Усе хочеться щось заховати...

Папіроси Вікторові ховать стала. Віктор сердиться. А другий раз, як нема що закурить: «Ма, дай папіросу, ти ж, мабуть, заховала». Тоді так добре. А як нема, вже й недовольний: «Ну чого ти не заховала?»

І. Дзюба

5. Улітку 1867 р. одинадцятирічна донька фермера-бура Джекобса проколола підошву своєї туфельки, наступивши на... алмаз. У 1871 р. було знайдено «голубу землю», що містила алмази. Незабаром в цей район посунула ціла армія алмазошукачів. Почався кривавий «алмазний бум»...

Алмаз – найтвердіший мінерал на Землі. За 10-бальною шкалою Мооса, з допомогою якої визначають відносну твердість мінералів, вважають твердість кварцу – 7, топазу – 8, корунду – 9, алмазу – 10. Фактично ж абсолютна твердість алмазу в 1000 разів більша, ніж у кварцу, і в 150 разів більша, ніж у корунду. Однак оскільки твердість його дещо відмінна в різних напрямках, то вдається обробляти (огранювати, шліфувати, полірувати) алмази алмазними-

таки різцями й пудрою. Хоча є зразки, які абсолютно не піддаються обробці: вони так і зберігаються необробленими. До речі, саме слово «алмаз» походить від грецького «адамас», що в перекладі означає «непереможний», «незламний», «неподоланий». Згодом слово «адамас» в романо-германських мовах було трансформовано в «адамант», «демант», «діамант».

Висока твердість алмазу поєднується з високим опором до стирання і механічною міцністю, стійкістю супроти хімічних реагентів: кислоти й луги на алмаз не діють. Усі ці властивості пов'язані з тим, що алмаз – найчистіший вуглець з особливою кристалічною структурою. В нього найбільш щільна «упаковка» атомів вуглецю, на відміну, наприклад, від графіту – одного із найм'якіших у світі кристалів, також вуглецю, але з набагато менш щільною кристалічною будовою.

В. Д. Войлошников, М. В. Войлошников

6. 7. Інтернет відносно швидко стає своєрідним засобом масової інформації, набагато перевершуючи за потенційними можливостями TV, щоденні газети й «канонічні» інформаційні агентства. Це нове, дуже агресивне інформаційне середовище, що функціонує в режимі он-лайн. Новини стрімко вводяться в рядок, на ходу опрацьовуються, ілюструються й виносяться на інтерактивне обговорення в форуми. Тож коли на початку жовтня «ліг» сервер провайдера «Golden Telecom» (у просторіччі – Голден), ця подія не пройшла непоміченою. На 4–5 днів із павутиння вилетіло відразу кілька віртуальних мас-медіа, що входили в першу двадцятку українського рейтингу сайтів «Ping» у розділі «Засоби масової інформації».

І ось сумлінний «юзер» намагається відкрити веб-сторінку «Української правди» (головний редактор – Олена Притула), а замість нового дизайну сайта бачить чорний і жирний напис: «Error 415». Аналогічна доля спіткала інтернет-видання Part.org, Версії.com і Магнолія-ТВ. Усі вони «хостилися» (виходили в Інтернет-простір) у Голдені. Слід зазначити, що втрата «хостингу» для віртуальних медіа – це катастрофа. Можна провести таку аналогію: редакція якоїсь

традиційної (не віртуальної) газети готує матеріали, верстає «білки», виводить їх на плівки, їх везуть у друкарню, а там кажуть: сорі, у нас друкарська машина загнула. Номер не виходить, читач підозрює найгірше і втрачає довіру до видання. Приблизно те саме сталось у віртуальному світі. «Згоріла» інтернет-друкарня. Сайти відрізало від звичного середовища. Вони почали падати в рейтингах, втрачати користувачів, а це рівнозначно повноцінному «харакірі». Стільки сил і коштів витрачено на розкручування сайта, і раптом усе летить коту під хвіст. Звісно, можна поміняти провайдера, але проблема в тому, що в нього зберігається не просто «електронний скелет» веб-сторінки, а весь архів видання. Крім того, досить багато часу поглине технічний бік справи. Саме тому багато інтернетників сиділи й метикували: чи рвонуть від Голдена, чи зачекати....

Із газети

7. Серце нило в Соломії од жалю й тривоги, їй легше було б, коли б куля потрапила в неї.

Та ще коли б вона хоч могла бачити його рану, його обличчя – їй, здається, не так би важко було. А то ся пільма, сей чорний, клятий морок. Він оточав її з усіх сторін, слався перед очима, висів над головою, заповзав під шкуру, виповняв її всю та гнітив серце... Надаремне витріщала вона очі – вона не могла навіть одрізнити пальців на власній руці. Він жив, той морок, рушався, дихав, шептав щось тисячними устами, безперестанно, уперто, з посвистом, як стара баба. Соломія сиділа перестрашена та прислухувалася, про що шепче морок – Шу... шу... шу... – починав він іздалека, – шу... шу... шу... – одзивалось тут коло неї, – шу... шу... шу... – шепотіло все разом – а пощо було клясти... шу... шу... а тепер умре... побачиш – умре... шу... шу... шу... шу...

Соломії ставало моторошно. «Брешеш, брешеш... – хотіла вона кинути в лице злому морокові, – він мій... він буде жити... його не дуже поранено... адже він скільки пробіг...»

Але морок уперто шумів своє: «Він умре... шу... шу...».

М. Коцюбинський

8. Лемківська говірка добре збереглася в Польщі. Переконалася, що й зовсім юні лемки не мають жодних комплексів щодо мови. Кожен розмовляє або польською, або так, як навчили в батьківській хаті. І ніхто нікому не закидає: «село безграмотне». Чесно кажучи, після спілкування з ними важко уявити, як мовознавцям вдавалося укладати словники лемківської говірки. Бо там у кожному селі говорили по-своєму. Східняки «балакають», подоляни «говорять», бойки «бісідують», а лемки – і «бесідують», і «гварят», і «гадають», і «радят». Це українці їдять картоплю, а лемки в одній хаті подають бандурку, в другій – грулю, в третій – кумпері. І жартують, що стільки назв для того, аби кухня не здавалася одноманітною.

П'ятирічна Оля Сич почувалася в ресторані незатишно. Раз у раз позирала на батьків, бо діти сиділи за одним столом, а дорослі – за іншим. Стривожено шепотіла до мами: «Вшитки по-польським радят, што мам робити?» («Всі по-польському розмовляють, що мені робити?»). Пані Едіта відповіла спокійно: «Радь з нима по- нашім, і они будут». Мій син роком молодший від цієї дівчинки, але вже давно звик до іншої мови. Тільки ми живемо у столиці України, а Сичі – на околиці слов'янських земель.

Із газети

9. Молитва Слуги Божого митрополита Андрея про Божу мудрість

Великий і всемогутній Боже! Зішли на мене з високих і святих своїх небес і від престолу своєї святої слави твоєю святу Мудрість, що сидить праворуч Тебе.

Дай мені мудрість твого уподобання, щоб я в житті умів те, що Тобі миле, гаряче бажати, мудро шукати, у правді признавати і досконало виповняти на славу й честь твого святого імени, «на хвалу слави Твоєї ласки».

Дай мені, Боже, мудрість мого стану, щоб я все сповняв, чого бажаєш, дай мені розуміти мої обов'язки, дай мені мудрість моїх обов'язків і дай мені їх виконати так, як треба і як належить на славу твою і хосен моєї душі.

Дай мені мудрість твоїх доріг і мудрість ходити стежками Твоєї святої волі. Дай мені мудрість поведження і неповодження, щоб я вмів не вивищатися в одних і не упадати в інших. Дай мені мудрість радості і мудрість смутку; нехай тішуся лише тим, що до Тебе веде, нехай смучуся лиш тим, що від Тебе віддалює.

Дай мені мудрість всього, що переминає, і всього, що триває; нехай перше в моїх очах маліє, а друге росте.

Дай мені мудрість праці та мудрість відпочинку; нехай мені буде розкішшю праця для Тебе, а втомою відпочинок без Тебе.

Дай мені мудрість щирого і простого наміру, мудрість простоти, мудрість щирости. Нехай серце моє звертається до Тебе і в усьому шукає Тебе впродовж цілого життя.

Дай мені мудрість послуху для твого закону, для Твоєї Церкви. Дай мені мудрість убозтва, щоб я ніколи не оцінював дібр інакше, як відповідно до їх дійсної вартости. Дай мені мудрість чистоти, відповідно до мого стану та покликання.

Дай мені мудрість терпеливості, мудрість покори; мудрість веселости і поваги, мудрість Господнього страху; мудрість правдомовности і добрих діл. Нехай буду терпеливим без ніякого нарікання, покірним без найменшого удавання, веселим без немірного сміху, поважним без суворости; щоб я боявся Тебе без спокус розпуки; щоб я був правдомовний без тіні двоязичности; нехай мої добрі діла будуть вільні від самоуподобання.

Дай мені мудрість – ближніх у потребі напаминати без самовивищення; дай мені будувати словом і ділом без лицемір'я. Дай мені, Боже, мудрість чуйности, уваги й обережности, нехай мене не зводить на бездоріжжя ніяка пуста гадка.

Дай мені мудрість благородности, нехай мене ніколи не повалить ніяке брудне й недостойне прив'язання. Дай мені мудрість правости, нехай мене ніколи не зводить з дороги обов'язків ніякий самолюбний намір. Дай мені мудрість мужества й сили, нехай мене не звалить ніяка буря. Дай мені мудрість свободи, нехай мене ніколи не поневолить ніяка насильна пристрасть!

Дай мені мудрість богословських чеснот і моральних чеснот: віри, надії, любові, благородності, побожності, здержливості і мужності. Дай мені, Боже, мудрість апостолів, мудрість мучеників; дай мені мудрість священнику й душпастирську, дай мені мудрість проповідників і вчителів, дай мені мудрість служителів святих таїн, дай мені мудрість євхаристійну і мудрість таїнственну – мудрість молитви і душевного зріння.

А передусім, Господи, дай мені мудрість сердечного розкаяння і досконалого жалю. Дай мені мудрість пізнання себе в моїй немочі і злобі; дай мені мудрість умиротворення і посту; дай мені мудрість відречення і пожертвування себе; дай мені мудрість жертви, мудрість хреста, мудрість крові.

Боже, дай мені, вкінці, ту мудрість, що, згідно зі святими твоїми намірами, веде до злуки Церков під одним зверхнім пастирем, Вселенським архиєреєм. Дай мені мудрість те діло святого з'єднання цінити, любити, для нього й життя посвятити. Дай мені мудрість нашого східнього обряду, його придержуватися, його відновляти і розвивати; дай мені мудрість отців святої східньої Церкви і всіх великих церковних учителів.

Дай мені мудрість великого твого апостола Павла, щоб я бодай його послання добре розумів, пам'ятав та вмів їх пояснювати Твоєму народові. Дай мені мудрість першого твого намісника, щоб я розумів наміри твого божого провидіння, що рядить Церквою через Римських архиєреїв; дай мені мудрість послуху їм та вселенській католицькій Церкві. Дай мені мудрість церковної історії та богословії.

Дай мені ту мудрість, що мені і моєму народові найбільше недостає. Дай мені мудрість правдивого вдоволення, правдивого щастя. Амінь.

10. Довгий такий та широкий дуже, що оком зіздріти не мож. Пливе у вітрі, в сонцю потапає. Людські ниви заливає. Як широкий, довгий невід. Виловить нивки, як дрібоньку рибу. Отой лан.

Зісхле бадилля бараболі шелестить на нім. Під корчем мала дитина. І хліб іще, і огірок та й мисчина. Чорний сверщок дотулився

ніжки та й утік. Зелений коваль держиться подалеки. Мідяна жужелиця борзенько оббігає дитину.

А воно плаче за шелестом бадилля. Та й звернулося і впало. Впало ротом до корча. Б'є ніжками, дуже пручається і поволеньки синіє.

А посеред розкопаних корчів спить мама. Як рана, ноги, бо покалічені, посічені, поорані. Прив'язана чорним волоссям до чорної землі, як камінь.

Сонце радо би цілу міць свою на її лиці покласти. Не може її підвести та й за хмару заходить.

Чорний ворон знявся, облітає, облітає та й кранче.

Врешті зірвалася. Наслухає, наслухає.

– Ото, я! Коло роботи спати!

Взяла рискаль і копає, раз попри раз корчі розриває.

– Добре, що спить. Така мука, така мука єму та й мені з ним. А заробити треба, бо взимі ніхто не дасть.

Нагнулася та й копає, борзо, хутко. А той корч обминає. Стільки спокою, доки спить...

Василь Стефаник («Лан»)

11. Так вони й почеберяли: Даруся з кошем попереду, Іван Цвичок із перекинутою почerez плече косою на півкрока позаду, а навкруги них – сільські пси, не загнані господарями в халабуди та не прив'язані на ланци;

О, весільна хора для того, хто її чує, звучить, як попередження, ба, швидше – завчасний подзвін, а може, навіть попередній, і дещо несправедливий вирок тріпотливому з радості людському серцю;

І ці, мініатюрні здалека, розкидані між срібними, блискучими снігами темні цятки хат світилися тепер веселими вертепними зіздами; і чорніли між хатами тонкі вервечки колядників і маланкарів, як плетені пастуші батіжки;

А під вечір візьме дитину на руки, колише, стиха приспівуючи, – і ближче до брами перебереться: Михайла з деньки визирає;

А тобі скажу таке: не може бути, щоби жадна душа не чула – не виділа сліду твоєї жінки;

...Щось буду казати вам, Михайлику гречний, але не майте на мене зла за це казання, бо то є свята правдичка, абих так до завтра дочекала;

А ти подивися на їх офіцерів, що снують селом, як ошеленні. Я на австрійській війні не був старшим офіцером, я був всього лиш старшим куда пішлють – солдатом;

У мене також діти, та й до своєї смерти я хочу дожити. Я у гірші часи якось скапав цеї напасти, то й тепер не хочу;

Дехто, а особливо маєтні газди, усміхалися у вус і відмовляли – і тоді, Михайло не міг би сказати, як таке трафілося, але він перечікував у травах чи під стаями доти, доки не можна було вкрасти з видного місця бодай кулачок масла чи гарчик сметани, і далі сідав на коня;

Хоч ти мені трохи й свояк, але якась ви така фамілія, чоловіче, що ліпше її не мати, вибачей мені на слові.

Марія Матіос («Солодка Даруся»)

12. А ще відчув запах. Тоді я ще не знав запаху дорогих парфумів – їх діставали «з-під поли», мої дівчата здебільшого користувалися задушливою «Шахерезадою» чи концентрованою «Конвалією»;

Вона перевернулася на бік, підперла рукою підборіддя, подивилася мені прямо в очі;

Я був готовий закрутити хвостиком і стати на задні лапки;

Сині сутінки, що випливали з лісу, накрили нас густою хвилею, ми стояли в ній по саму шию... нічні запахи й таємничі звуки, яких вранці не було чути, поглинули нас із головою;

Я почав стежити за нею. Ішов на великій відстані, щоб – не дай Бог! – вона мене не помітила;

Але я міг дати голову на відсіч, що зеленкувата райдужна оболонка її очей світилася, як скельце в лісовому джерелі;

Мені варто було б поставити грубу крапку в кінці цієї історії,
щоби більше ніколи не сидіти за їхнім елейним родинним столом;

Я шкірою відчував її зверхність, її байдужість...;

Аби не малювати в уяві жахливі картини, я активно займався
пошуками, одночасно по вуха завантажував себе роботою, а ввечері –
алкоголем;

Я всотувала звуки й запахи, мов губка. Вони були новими,
незвичайними та цілющими, як ліки. Я навіть змогла вдихнути на
повні груди – вони були немов забиті голками;

– Бог її зна, – відповіла моя господарка, прибилася з лісу...;

І все ж, коли вона сказала, що може взяти мене до себе, я
закрутила хвостом.

Ірен Роздобудько («Гудзик»)

13. Насправді я не так уже й не люблю цей світ. Я просто волюю
його переробити;

Ось у цій шубі з домашніх тварин, у білих плямках під пахвою, з
яких може розгорітися справжня шекспірівська драма;

Своїми «іншими» вона зводила мене з розуму, доводила до
необачності та абсурду;

І ось зараз їй було соромно, що вона не виправдала моїх
сподівань;

Але якби моє серце не було таким великим і містким, воно б
розірвалося від однієї згадки про те, як вона віддавала це
«найдорожче» до тисячі чужих рук;

Хвилюватися я почала лише тоді, коли сором почав душити
мене всюди, хоч де я була...;

Але, думаю, якби вони були живі, то знайшли б мені «гідну
партію» і я була б позбавлена справжнього кохання – такого, як
відчувала тепер;

Він знав, що його відсутність саме у вихідний – страшна
провина, за яку він розплачуватиметься вислуховуванням гнівних
тирад дружити про те, що вони живуть не «по-людському»;

А ще гадаю, що ви перебільшуете свою роль в її житті;

Мавпі вже ніколи не стати людиною, навіть якщо вона одягне піджак і краватку;

Просто живи своїм життям і не приміряй чуже;

Хтось – зупиняється й повертає назад, хтось – вважає, що вхопив Бога за бороду, і деградує, не помічаючи цього, хтось – просто спивається, хтось перетворюється на клоуна...

Ірен Роздобудько

(«Дванадцять, або виховання жінки в умовах,
не придатних до життя»)

14. Історія ... ніколи не припиняє їхати колесами по людях.

Місяць тремтів на срібній водянній доріжці між ними, вітер тихо бешкетував у траві.

І ці, мініатюрні здалека, розкидані між срібними, блискучими снігами темні цятки хат світилися тепер веселими вертепними зіздами; і чорніли між хатами тонкі вервечки колядників і маланкарів, як плетені пастуші батіжки.

Білі овечки пасуться у трав'яному ліжникові та дзвінками подзвонюють, ніби дають знак із самого раю.

Цвичок видобуває з тіла дримби такий жаль, що серце тріснуло б, навіть якщо було би кам'яне.

Чорне залізо болю остаточно сідає на дно ріки.

Даруся плаче, поклавши непокриту голову в самотню червону айстру, що заблудила між синіх та білих своїх посестер.

Люди втікають від туги, яка заходить зашпорами в душу, як тільки очі вихоплюють хрест.

Стоїть Даруся у холодній купелі осені – і бореться із цвяхами, забитими в голову чийось важким безсердечними молотом.

Марія Матіос («Солодка Даруся»)

15. Тої ночі над Мотрюковим двором падали зорі.

Ліси заперли в собі дух і надслухали.

Сади у вікна зазирали.

Води, як лебеді, тихонько довкруги двору линули.

Камінні гори свої книги розтворили, чиєсь життя записали...

А як сонечко нічку розігнало, ліси зашуміли, сади защебетали, води заіграли, гори почервоніли, то до Мотрюкового двору сорокати сороки гостя привели.

Березина перед брамою задрожала.

– Ба чи дома газди?

Наймити не пускають, бо газда з газдинею нічку собі приточили.

А гість, легінь молоденький, очима палає.

Наймити піснюють, голови в долину схиляють.

А гість двері виважує, зубами скрегоче.

Наймити легеня пізнають та й за газду потерпають.

Хата упріває.

Легінь до постелі ручки підймає:

– Чи тови, дядю, чи мій воріг темний?

– Йй-га, ти жиєш, Штефа'?...

– Бадікові очі поховалися на саме дно перед гнівом сина.

З-під ліжників фуркнула біла челядина.

Хата застогнала.

А гість з-під кабата зброю добуває і бадікові до грудей прикладає:

Грим раз, грим еще раз, грим по третьому разі:

– За обручку золотеньку!

– За нічку солоденьку!

– За мачуху молоденьку!

Марко Черемшина («За мачуху молоденьку»)

16. Амбіції

Ти будь у мене тверда, як небо осіннє уночі. Будь чиста, як плуг, що оре. Будь мамою, що нічков темнов дитину хитає та тихонько-тихонько приспівує до сну. Вбирайся, як дівчина раненько вбирається, як виходить до милого, ще й так вбирайся. Шепчи до людей, як ярочок до берега свого. Грими, як грім, що найбільшого дуба коле і палить. Плач, як ті міліони плачуть, що тінею ходять по світі. Всякай у невинні душі, як каплина роси у чорну землю всякає.

Біжи, як пам'ятності мої, що їх більше батогів жене, як сонце проміння має, біжи та лови чужі нам'ятності та сплітайся з ними. Як знеможеш, то сядь на вербу та дивися на спокійний став.

Така будь, моя бесідо!

В. Стефаник.

17. У воздухах плавають ліси

У воздухах плавають ліси та й села серед них.

На небі хмари, як той мох, що примерз до землі у лісовій тишині, – сірий, ледом укритий.

Сірі хмари станули над заходом та й закаменіли.

Сонце – як би з нього кров спустив.

Саме бліде, і проміні такі.

Воно засунеться за ті сірі скали над заходом. Обійде, як злодій, і прокрадеться.

Якби розбив хто оті примерзлі хмари, то станув би понад сонце. Сотворив би нові зорі, бо їх багато закованих там сидить.

Якби-м розбив ту скалу, що душу мою закувала!

Ліси би зашуміли, заспівали би села.

Там закований голос сопівки мої, що як вона грала, то луг до сходу хилився.

Там скований шелест листків придорожних, що шептали, аби вівці мої їх не переступили, аби в шкоду не забігали.

Там закляті слова коханки. Що слово промовляла, то кожде співало.

Лиш аби сопівка заграла, аби вівці мої повернули та коханка заговорила!

Ой, вже ні!

Душа сидить у скалі, як злодій.

Не вилетить відти дівчина у біленькій сорочці, бо нема сопівки мої, бо моїх овець нема, та й коханки не маю.

Не зашумить ліс, не заспівають села.

В. Стефаник

18. Портрет

Як коли би голуб над його головою білі крила розхилив, як коли би з-поза білих крил синє небо прозирало...

Великий фотель тулив у собі старого пана. Голова його хиталася, як галузка від вітру, – раз по раз без упину. Губи все щось жували. Руки дрожали – не хотіли нічого держатися.

– Моці нема ні жодної... загітку ніякого, студінь у кістках. Час вже, ой, ча-ас! Тіло землев пахне, до землі важить...

Загасла люлька. Всі сили зібрав докупи, аби наново запалити. Відхилювалася, як жива, виминала пальці, тікала, як би дрочилася. Розкинула попіл по всій одежі. Вже курила і успокоїлась. Та цибух розігрався – все вимикався з губів.

Як осінній листок на рвучій воді.

Один фотель стояв твердо, як молодий дужий птах, що тримав старого на крилах.

– Вічна пам'ять, Господи помилуй, та й ямка, та й гур, гур! Та й по всім...

Червоні промені сонця вбігли через вікно, як на ратунок, аби зв'язати всі сили докупи.

Портрет і фортеп'ян зачервонілися. Глянув на них і цілий заделькотів, як у лихорадці. Фотель скрипів, ледве видержував.

– Далеко, далеко... Одна-однісінька... Вже не побачу, ой, ні. Коби хоть раз на мінутку... Яка пещена була...

Старече знесилення термосило ним, як би конче хотіло викинути з фотелю, аби панувати безгранично.

Ймився за поруччя і не давався, як той, що топиться, та хвилям не дається.

Дивився на чорний, довгий фортеп'ян.

– Я, татку, буду на нім грати, як з львом бавитися. Доведу його до встеклості, і люди будуть умирати зі страху. Зимний піт їм на чолі виступить. Або погладжу його по голові, і він ляже мені під ноги, як вірний пес. А публіці, татку, буде здаватися, що вона свого льва під ноги взяла...

– А на кінець заграю їм пісеньку. Буде їм здаватися, що походжають по різнобарвних квітах і по шовковім зілю. Аж

спотикатися будуть. Та й будуть видіти, як дівчина рве барвінок, як злотить його і сріблом пострібляє, і почують її пісню. Така то буде пісня, що всі стануть добрі і веселі. Ой татку, татку, як я буду грати, грати!

– Отак казала, а я, Україна, нарід, Міклошич... Пещена була... Та й далеко... Коби хоть на мінутку побачити...

Пробував знов люльку запалити

В. Стефаник

19. Сон

Спав твердо.

Ліс шумів, стогнав, тонкі шепти рвалися з маленьких галузок і падали разом із змерзлим інеєм. Так, якби маленькі дзвіночки падали.

Вітер вив, як гнаний пес.

Небо чисте, задубіле, а місяць такий на нім ясний, як на Різдво.

Третильник спав твердо. Головою сперся на свою купу кукурудзів, а ногами на дві панські. Чорне волосся посивіло від інею, руда сардачина побілела, моцні руки не чули зимна, а лице, спалене вітром, поцегліло.

Балакав крізь сон і за кожним словом випускав з уст сніп білої пари. Голос його йшов з вітром до ліса і бився довго від одного дерева до другого.

– Не рунтай тото, бо воно зароблене, ти від мене береш, доброго богача найшов...

Здоймив кулак, але він безсильно зсунувся на сухе бадилля.

– Я можу працювати, бо маю моцні руки, як кінське копито... Талапну раз – та й дух віскочив!..

– Землю цулуй, де си поступиш, бо вона ци твоя, ци чужа, то ти з неї жиєш, своя родить і чужа родить... Певне, що правда, ой допевне! Грунт – то спосіб до всего, як твій є. Він тебе загіє, і накріє, і погодує, і честь тобі поведе...

Закашляв, як у великі труби заграв.

– Як не маєш свої ниви, то не маєш куди ходити, не маєш по чім... Нема, нема, о, нема...

Поставив кулак під голови.

– Я довго бідив по чужім полі. Але Бог мені вігодив, дай Боже так кождому. Взев та й дав. На тобі, каже, грінку землі, але не пусти, тримай... Зубами держи її, кохай, як коли жінку, що тобі під руку вдаласи...

Капелюх упав з голови і з вітром покотився.

– Танаску, мой, а скинь капелюх, таже ти перший раз вішов цієї весни у поле – так годиться... Як Бог дасть, то буде пшеница. Колачі спечемо і дамо таким, що не мають з чого спечи... Дамо, дамо, як нам Бог дає, та й ми дамо, дамо...

Ляг хрестом.

– Межу кортить також зродити колос, бо межа таки земля, вона ще ліпше... Я тобі по смерті лишу... Аді, як скатерть рівна, лиш чорна. Я тобі накрию у полі цев скатертев стіл, а ти меш їсти і Бога молити, що-с такого тата мав...

– Весна-красна, аді, ори собі, не роби сказів, а воли напій та й повертайси перед сонцем, бо за худобу білший гріх, як...

Збудився, ще почув своє останнє слово спросонку. Глянув на небо, потім обернувся за куражкою, посмотрив долонею по голих грудях, перехрестився.

– Така лють зараз з осені? Ще сніг отут присипле... Надворі зима, а мені така файна весна приснилася... Гай, Якове, лупи кукурудзки, де вже кілька спати!..

В. Стефаник

20. У Канаді дві офіційні мови – англійська і французька, хоча англійською говорять практично всюди, крім Квебеку і деяких районів Нового Брауншвейгу та Нової Шотландії.

Канада – країна більш церемонна, ніж Сполучені Штати. Одна із характерних особливостей канадців – їхній консерватизм. Ділові люди утримуються від переходу на «ти» на офіційному рівні.

Одягаються на службу традиційно: чоловіки – в костюми, жінки – в ділові сукні (рідше в костюми). Але в окремих великих містах, як-от у Торонто, службовці більш прискіпливо дотримуються моди, одягаючись на європейський зразок.

В офіційній обстановці вітаються ручканням. Ділові розваги влаштовують здебільшого в ресторані. Страви дозволяється вибирати на власний розсуд, хоча на офіційних заходах пропонують зазвичай щось суто канадське, наприклад, тихоокеанську нерку, арктичного гольця або сьомгу з Нової Шотландії. Британська Колумбія відома своїм сиром, а в Онтаріо та Британській Колумбії виготовляють ще й власні вина.

Канадці дуже хворобливо реагують, коли їх вважають американцями. Те, що вони розмовляють англійською, зовсім не означає їхньої подібності до американців, а швидше до англійців.

Робочі години в основних містах Канади – традиційні, а в суботу та в неділю все зачинено, крім закладів роздрібної торгівлі.

У ділових колах Канади можна зустріти жінок, хоча в цілому їхня роль тут більш традиційна, ніж у США.

Г. Олійник «Канада»

21. Багате, красиве життя Климента Квітки. Доля звела його з Лесею Українкою. 1907 р. вони одружилися. Разом збирали українські думи і пісні. Він записав понад 200 пісень з голосу самої Лесі, і вже цим навіки увійшов в історію української культури. Та Климент Васильович Квітка піднявся до ролі основоположника української музичної етнографії, бо всю трудову діяльність присвятив запису і науковому осмисленню народних пісень.

Народився вчений на пісенній Сумщині у селі Хмелів. Закінчив Київський університет. І хоча за освітою юрист, назавжди здружився з народною піснею. Понад 6000 записав їх з народного голосу. Пісні головним чином українські, але є й російські, білоруські, грецькі, албанські, молдавські, грузинські, вірменські. Найбільш плідотворний для нього київський період. З 1921 по 1933 очолював Кабінет музичної етнографії в АН України. Тут Квітка видав твір, що був результатом 25-річної збирацької роботи, фундаментальну працю «Українські народні мелодії», котра стала хрестоматією української народної музики. Климента Квітку справедливо зараховують до основоположників науки про усну народну музику. Українські

балади, билини, думи, русальські, купальські, обжинкові, календарні, обрядові, історичні пісні – смисл життя, творчості К. В. Квітки.

З 1933-го працював у Москві, будучи професором консерваторії і керівником Кабінету народної творчості. Похований на Ваганьківському кладовищі. Але пам'ятаймо, на вершини науки його вивела українська пісня, якій він дав нове життя у рідному краї.

Н. Руденко «На вершині науки»

22. На покуті, залитий сонцем, під сліпучою синявою неба сидів старий Чумак. Як живий. Величезний портрет в олійних фарбах був виконаний хоч і по-дилетантськи, але натхненно, з Божою іскрою. Сонце било повинню. Старий Чумак, бронзовий і мускулястий, дивився просто кожному в очі примружено і посміхався. Посміхався в свій довгий запорозький вус, як це він робив завжди. Монументальний, кремезний і могутній, як сама земля, коваль Чумак. Патріарх свого племені, дебелого й рясного. В робочому фартусі, отак, як щойно прийшов з роботи, лише скинув кашкета, сидів він під сліпучо-синім небом і під гілкою бузку і, склавши грубезні свої руки, спочивав. Він тримав на руках сонне дитинча. В сліпучо-білій сорочинці воно спало сидячи, припавши солодко зарожевілим личком до ковальського фартуха, як до матерніх грудей. Це вона – Галя, як була ще маленькою. Це Андрій малював десь на каторзі з манюсінької картки, яку колись сам сфотографував і завжди мав при собі. Та й потім прислав той портрет поштою. Це один-єдиний раз була вістка від нього – прислав батька, живого, такого викапаного. Руки були намальовані широченними мазками і недокінчені, і це найбільше вражало своєю правдою, грубі, необтесані ковальські руки. Під портретом був напис великими літерами – «Батько».

І. Багрянний «Сад Гетсиманський»

23. Спочиває степ, набирається прохолоди після денної сліпучої спеки. Місяць зійшов, прадавнє козацьке сонце, на якому тепер наш вимпел лежить. Лежить та жде когось, зарившись у космічній, не торканій вітрами пилюці... Хто знайде його? Хто першим туди полетить? Тиша, тиша, мов на дні океану. Океан місячної ночі

розливається навкруги. І глибину тиші не зменшує ні сюрчання коника десь у траві, ні шелест тополиного вершечка. Як він любить цей зоряний степ уночі! Десь пісня тане далеко, наче крізь сон. Повітря чисте, запашисте.

А над тобою простір, всіяний зорями: світлою порошею курить Чумацький Шлях – шлях твоїх пращурів, що проходили тут чумаками в дьогтярних сорочках... Проходили і не знали, що над ними скрутились в спіралі галактики, а тепер і до них, до заглиблених у безвість галактик, сягає твій розум. Але чи справді сягає? Чи справді наш розум всесильний, всемогутній? У найпотаємніші глибини оті космічні промінь думки твоєї чи проникне?

Вітерець дмухнув, і забриніли стебельця сіна, забриніла тирса тонко: навіть окошена, навіть ставши вже сіном сухим, вона продовжує співати по-степовому.

О. Гончар

24. Свій власний голос має і кожне дерево в лісі. При найменшому подихові вітерця чути, як говорить горобина з березою, клен з дубом, осика з грушею-дичкою.

Округлі тьмяно-зелені листки осики завжди тремтять. Коли здійметься сильний вітер, осиковий лист рветься, дерево тривожно шумить, ніби скаржитися на свою долю. Понуре, недовговічне дерево осика.

Радісно, ласкаво шелестить темно-зелене березове листя. Навіть сильну бурю береза витримує стійко, не скиглить, як осика, а розпустить гілля косами за вітром і сперечається з ним.

Приємний легкий голос має м'який лист липи. Могутній дуб при тихому вітрі басисто лопоче... Задумливий шелест гострокутного листа приєднує до лісового хору клен.

Легкий вітерець не розбудить мовчазну ялину. Йому нема за що зачепитись в її густій вершині. Коли ж налетить сильний вітер, ялина махає лапчастими гілками і він, зриваючись з них, злісно завиває.

У бурю діброва нагадує хвилі розбурханого моря. Довгі гілки високостовбурних сосен завжди дзвенять ясно. Чудова музика соснового бору.

О. Пархоменко

25. Любов Андріївна, наша учителька, належала до найвишдатніших людей, які траплялися на моєму життєвому шляху. Вона була красуня, з вогнистими очима, пшеничним повним свіжим обличчям, чорними, наче мальованими, брівками та незвичайною посмішкою. Любові Андріївні так хотілося прищепити вихованцям свій красивий політ думки, свою любов до людей, до життя, свої палкі поривання! Нас у неї було багато, гамірливих розбишак, тому в ній жив воркїтливий голубок і сам демон. Адже щоб прищепити щось, треба було насамперед тримати нас в залізних білих і ніжних рученятках. Були це найщасливіші роки мого життя. Ця чарівна жінка сідала за стіл, брала підручник, як чарівний сувій, розгортала його і водила нас по рідній землі, по суші й по морю, зазірала в глибини шахт і безодні морів, підіймалась з нами до зірок, вливала в наш мозок тверезу мужність і водночас в серце чутливість до всього прекрасного. Уроки все-таки задовгі, й у чотирьох стінах сидіти скучно. Ми ходили на екскурси. Ходили восени у бір, у мішані гаї, на річку. Ходили весною по фіалки, ходили по сон-цвіт, бували там, де потім, мабуть, вже ходити не доводилось. Хіба не Любов Андріївна показувала нам, де мостять свої гнізда сороки, де вирила свою нору лисиця, де в травні найбільше конвалій? Як же приємно було їй в цьому допомагати! А випадав сніг, насувалася зима з морозами, і тут Любов Андріївна не губилася; Починалося готування до ялинки. Щоб зробити ялинку красивою, треба було страшенно багато вміти, багато чого навчитися. Весь грудень було роїння й кипіння, місяць чекання, підготовки, переживань, хвилювання. Чарівна душа була в цієї жінки! А як вона знаходила з нами слово! Як розмовляла! І ось проминули роки, а образ прекрасної людини все стоїть перед очима.

І. Сенченко

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

АДРЕСАНТ – «(автор, мовець) джерело повідомлення; у міжособистісному спілкуванні – особа, яка ініціює комунікацію, кодує своє повідомлення засобами мови і/або парамови і передає адресату (слухачеві, читачеві, аудиторії)» [БОКЛ. – С. 318].

АДРЕСАТНІСТЬ (АДРЕСОВАНІСТЬ) – «текстова категорія, представлена вбудованою в текст програмою його адресованості гіпотетичному читачеві, яка повинна сприяти оптимізації розуміння й інтерпретації тексту реальним читачем. А. кваліфікується й на підставі текстової категорії – антропоцентричності...» [ЛЕ. – С. 16–17].

АДРЕСАТ (ОТРІМУВАЧ, СЛУХАЧ, ЧИТАЧ, ІНТЕРПРЕТАТОР, АУДИТОРІЯ) – «кінцевий споживач повідомлення; у міжособистісному спілкуванні – особа, яка сприймає повідомлення і у відповідності зі своїми когнітивними стратегіями і конкретними конситуативними умовами інтерпретує повідомлення адресанта» [БОКЛ. – С. 318].

АДРЕСАТНА ПРОГРЕСІЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ – «розгортання текстового репрезентанта в перспективі від того, кому адресується мовлення» [Венгринюк. – С. 3].

АКТ ІЛЛОКУТИВНИЙ – «одна з трьох складових мовленнєвого акту (поряд з актами локутивним і перлокутивним), пов'язана з втіленням у повідомленні конкретної комунікативної інтенції, мети адресанта» [БОКЛ. – С. 318].

АКТ КОМУНІКАТИВНИЙ – «найзагальніше поняття комунікативної лінгвістики; інтеракція, процес, який відбувається в певному місці на пересіченні осей простору і часу між адресантом і адресатом, результатом котрого є дискурс (текст)» [БОКЛ. – С. 318].

АКТ ЛОКУТИВНИЙ – «одна з трьох складових мовленнєвого акту (поряд з актами іллокутивним і перлокутивним), котра встановлює зв'язок повідомлення з дійсністю (тобто визначає його смисл і референцію) і виявляється у формуванні пропозиції повідомлення» [БОКЛ. – С. 319].

АКТ МОВЛЕННЄВИЙ – «складова повідомлення, цілеспрямована мовленнєва дія; одиниця нормативної соціомовної поведінки, яка розглядається в межах прагматичної ситуації. Основними рисами мовленнєвого акту є інтенціональність, цілеспрямованість і конвенційність. Цілісність мовленнєвого акту створюють акт локуції (власне мовленнєве висловлювання), іллокуції (комунікативної мети) і перлокуції (скерованості на результативний вплив щодо адресата)» [БОКЛ. – С. 319].

АКТ ПЕРЛОКУТІВНИЙ – «одна з трьох складових мовленнєвого акту (поряд з актами локуції та іллокуції), пов'язана з результатом (очікуваним чи досягнутим) впливу на адресата іллокутивної сили повідомлення» [БОКЛ. – С. 319].

АКТУАЛІЗАТОР – «мовний засіб, за допомогою якого віртуальні елементи мовної системи співвідносяться (пов'язуються) з дійсністю мовленнєвого спілкування, тобто знакові (одиниці, елементи) мови надається певна функція, розкривається його реальне значення в даному конкретному контексті» [СЛТ. – С. 36–37].

АКТУАЛІЗАЦІЯ МОВНОЇ ОДИНІЦІ – «семантико-стилістичне наголошення вільного і фразеологічно зв'язаного слова, порушення узвичаєних синтаксично-семантичних зв'язків у словосполученнях, реченнях, змістове виокремлення слова завдяки несподіваним асоціативним зв'язкам його з іншими поняттями. [Єрмоленко. – УМЕ. – С. 14].

АКТУАЛЬНЕ ЧЛЕНУВАННЯ ТЄКСТУ – «членування словесного цілого на тему (дане, основа, відоме) і рему (нове, ядро, повідомлюване)» [Єщенко. – С. 246].

АКУЛЬТУРАЦІЯ – «процес засвоєння особистістю, вихованою в одній культурі, елементів інших культур, субкультур, картин світу, зокрема прецедентних текстів, стереотипів мовного спілкування тощо» [Єщенко. – С. 246].

АЛЮЗІЯ – «прийом інтертекстуальності, за допомогою якого мовець в імпліцитній формі встановлює зв'язки цього тексту з іншим, дає уявлення про речі, не називаючи їх безпосередньо; співвіднесеність описуваного або того, що відбувається у дійсності, з яким-небудь стійким поняттям чи висловом літературного,

історичного, міфологічного гатунку, натяк через наведення загальновідомого реального факту, історичної події, літературного твору чи певного епізоду з нього» [Єщенко. – С. 246].

АНТРОПОЦЕНТРИЧНІСТЬ – «текстова категорія, зумовлена сукупністю здібностей і характеристик людини створювати та сприймати мовленнєві витвори (тексти)» [Єщенко. – С. 246].

АРХІТЕКТУРАЛЬНІСТЬ – «жанровий, тематичний, композиційний, стильовий зв'язок текстів (мандрівні сюжети, запозичення світоглядного способу естетичної фіксації світу і под.)» [Єщенко. – С. 246].

ВЕРТИКАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ – «історико-філологічний контекст певного літературного твору і його частини. Це частина загальної словесної тканини твору» [Ковалик. – С. 417].

ВІРШОВИЙ ТЕКСТ – «художнє мовлення, в основі якого лежить повторення певних ритмічно-римових строфічних елементів» [Ковалик. – С. 415].

ВНУТРИШНЯ ФОРМА СЛОВА – «звуковий або морфемний комплекс (рідше окремих звук), що з різним ступенем виразності розпізнається всередині звукової оболонки слова як її мотивувальний образ... В.ф.с. вказує на ознаку, що з тих чи ін. причин була виділена мовцем як визначальна й диференціювальна для певного об'єкта і покладена в основу його назви» [Тараненко. – УМЕ. – С. 84].

ГЕНОЛОГІЯ – «галузь мовознавства, метою якої є лінгвістичне вивчення мовленнєвих жанрів» [Єщенко. – С. 246].

ГЕРМЕНЕВТИКА – «філософсько-методологічне вчення про інтерпретацію та розуміння тексту» [ШВТ. – С. 60].

«...Теорія чи наука інтерпретації тексту... За Рікером, мета герменевтики – не тільки аналіз конфлікту інтерпретацій, але й також досягнення розуміння-себе. Він виокремлює три етапи розуміння літературного тексту: а) більш-менш об'єктивний аналіз самого тексту; структуральний та семіотичний аналіз змісту і форми твору; б) процес читання, коли текстуальний світ актуалізується; тут особлива роль відводиться теорії реакції читача; в) стадія екзистенціального та рефлексивного привласнення собі значення тексту» [СЗД. – С. 60–63].

ГЕШТА́ЛЬТИ ЛІНГВІСТІ́ЧНІ – «гіпотетичні універсальні структури, що «вписують» мову у загальний контекст свідомості людини, відтворюють взаємодію з іншими когнітивними процесами свідомості – мисленням, сприйняттям світу, емоціями, різноманітними локальними операціями когнітивної та моторної діяльності тощо» [ШВТ. – С. 63].

ГІПЕРТЕ́КСТ – «...текст, у якому виявляються зв'язки з іншими текстами, створеними до нього чи паралельно з ним. Найпростішим прикладом гіпертексту може виступати термінологічний словник. Словник, в якому статті мають відсилання до інших статей цього ж словника» [ВЛС. – С. 119].

ГІПЕРТЕКСТУА́ЛЬНІСТЬ – «дописування чужого тексту, гра із претекстами, осміяння або пародіювання одним текстом іншого (переказ, продовження тексту, реферат і под.)» [Єщенко. – С. 247].

ГОРИЗОНТА́ЛЬНИЙ КОНТЕ́КСТ – «це оточення певної мовної одиниці умовами або особливостями вживання певного елемента в мовленні і взагалі закінченим у смисловому відношенні відрізком писемного мовлення, що дає можливість з'ясувати значення слів або фраз, які входять у нього» [Ковалик. – С. 417].

ГРА СЛІВ – «використання звукової, лексичної, граматичної форми мовних одиниць (слів, їх окремих значень та частин, фразеологічних одиниць, синтаксичних конструкцій і т. п.) для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, що ґрунтується на зіставленні і переосмисленні, обігранні близькозвучних або однозвучних одиниць з різними значеннями: «вибори без вибору» – газетна замітка» [Тараненко. – УМЕ. – С. 107].

ДЕВІАТОЛÓГІЯ КОМУНІКАТІ́ВНА – «розділ комунікативної лінгвістики, який вивчає причини і механізми різноманітних типів невдач у спілкуванні» [БОКЛ. – С. 321].

ДЕВІА́ЦІЯ – «тип комунікативної невдачі чи збою у спілкуванні, недосягнення очікуваного перлокутивного ефекту (перлокуції), причиною яких є недостатня комунікативна компетенція адресанта, зокрема в міжкультурній комунікації» [СТМК. – С. 41].

ДЕКОДУВАННЯ – «переведення адресатом змісту отриманого мовного повідомлення у звичні особистісні смисли» [БОКЛ. – С. 322].

ДЕНОТАТ – «...предмет чи явище навколишньої дійсності, з яким співвідноситься певна мовна одиниця; те, що можна назвати певним іменем» [СЛТ ГО. – С. 60].

ДЕСКРІПЦІЯ – «мовний вираз, що використовується для вказівки на об'єкт посередництвом його опису, тобто формулюванням умов, яким цей об'єкт відповідає чи повинен відповідати» [Голянич. – С. 175].

ДИСКРЕТНІСТЬ – «переривистість, пропуск яких-небудь мовних елементів... Дискретність часто використовують як прийом композиційної структури тексту: спочатку, наприклад, описується якийсь епізод із дитинства героя, а потім – діяльність героя у зрілому віці» [ВЛС. – С. 177].

«Дискретність тексту – членованість тексту на окремі елементи, кожен із яких є складником цілого і водночас постає відносно автономною частиною» [Єщенко. – С. 247].

ДІСКУРС – «зв'язний текст у контексті багатьох конституюючих та фонових чинників – соціокультурних, психологічних тощо» [ШВТ. – С. 87].

ДІАЛОГ – «у загальному розумінні – подовжений мовний комунікативний акт, обмін репліками, в якому беруть участь дві особи У теорії мовленнєвих актів діалогом називають «впорядковану зміну мовленнєвих актів», наприклад, дискусію, обговорення, отримання або передачу чогось, обмін посланнями, розповідь тощо» [ШВТ. – С. 94].

ДІАЛОГІЧНІСТЬ – «принцип текстотворення..., який ... передбачає настанову на інтерактивну взаємодію на всіх рівнях: автор – текст, читач – текст, автор – читач, текст – текст тощо» [Кондратенко. – С. 58].

ДІЯ КОМУНІКАТИВНА – «одиниця опису комунікативної поведінки учасників спілкування, окремий мовленнєвий акт, репліка, невербальний сигнал, комбінація вербальних і невербальних засобів тощо у межах певного комунікативного параметра» [БОКЛ. – С. 323].

ДОМІНАНТА – «стрижневий критерій певного художнього твору, стильової специфіки автора або стильової тенденції, школи чи напряму, що визначають їхні концептуальні засади». Виступаючи провідним елементом художнього твору, Д. підпорядковує собі інші його складники. Вона може бути композиційною, пов'язуючи структурні елементи будови твору залежно від його жанрової основи (наприклад, у ліричному вірші головним вважається вираження переживань, у прозі – фабула). «Відома також стилістична Д., втілена в будь-якому елементі твору, що набуває визначального характеру: монологічне мовлення у ліриці, спосіб функціонування слова через тропи, застосування риторичних фігур, використання версифікаційних можливостей у твердих строфічних формах або у верлібрах тощо. Вживається у системі провідних стилів, характеризує специфіку ідіостилу, частотність прояву художніх засобів, функціональне забезпечення певних метрично-ритмічних конструкцій, інтертекстів, прийоми зображення у конкретних літературних творах» [ЛЕ. – Т. 1. – С. 295].

ЕВОКАТИВНІСТЬ – «здатність повідомлення, дискурсу, тексту викликати у свідомості адресата значну кількість асоціацій» [БОКЛ. – С. 323].

ЕВФЕМІЗМИ – «стилістична фігура; навмисна заміна ознаки певного поняття описовим найменуванням або іншим знаком для усунення небажаних, надто різких, недостатньо ввічливих слів шляхом їхнього пом'якшення або шифрування через заборону на вживання деяких слів, наприклад, абсценної лексики» [ЛЕ. – С. 144]. Напр.: Там ні печалі, ані сліз. Ні дня, ні вечора, ні рання. Його нема ніде. Він скрізь, вже в остаточній формі існування (Л. Костенко).

ЕКСПЛІЦІТНІСТЬ – «спосіб представлення інформації за допомогою вербальних засобів. Е. протиставлена імпліцитності – невербальному способу представлення інформації, які завжди поєднуються в умовах реальної комунікації і в актуалізованих текстах, створюючи смислову багаточаровість тексту на підставі асиметрії форми та змісту» [ЛЕ. – С. 148].

ЕКСПРЕСІВ – «тип мовленнєвого акту, іллокутивна мета котрого – експлікувати психологічний стан адресанта, його ставлення до того, про що він повідомляє адресата» [БОКЛ. – С. 323].

ЕКСПРЕСІВНІСТЬ – «(франц. *expressif*, від лат. *expressus* – виразний) – властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоц. зміст висловленого, виступати засобом інтенсифікації виразності мовного знака, засобом суб'єктивного увиразнення мови» [Єрмоленко. – УМЕ. – С. 170].

ЕКСТРАЛІНГВІСТІЧНИЙ – «позамовний, такий, що відноситься до реальної дійсності, в умовах якої функціонує і розвивається мова. До екстралінгвістичних факторів розвитку мови належать насамперед суспільно-політичні фактори: розвиток виробництва, зміна суспільного ладу, взаємовпливи мов, взаємодія літературної мови і діалектів, розселення племен і народів на нові території тощо» [СЛТ ГО. – С. 74].

ЕЛОКУ́ЦІЯ – «прикрашання мовлення тропами і фігурами» [Єщенко. – С. 247].

ЕПІГРАФ – «компонент тексту, розміщений перед текстом або його частиною; здебільшого є цитатою з відомого тексту, висловом з афористичним змістом, приказкою тощо» [Єщенко. – С. 247].

ЕПІДИГМА́ТИКА – «тип зв'язків у мовній системі, що ґрунтується на асоціативності й образності людського мислення та опосередковують процеси метафоризації. Термін уведений радянським лінгвістом Д. Шмельовим як третій вимір мовної системи поряд із парадигматикою та синтагматикою...» [ЛЕ. – С. 152].

ЕТНОЕЙДÉМИ – «наскрізні словесно-образні лейтмотиви тексту (дискурсу); закріплені культурою в словах (зворотах) мовного коду емоційні стани і ситуації, притаманні певному етносу; специфічні національно-образні емоційні концепти» [Єщенко. – С. 247].

ЕТНОЛІНГВІСТИКА – «галузь мовознавчої науки, що вивчає мову як творчий продукт її носія, тобто етносоціуму, що породив мовний феномен як ключовий елемент і водночас рушій національної культури» [Жайворонок. – УЕ. – С. 8].

ЕТНОТÉКСТ – «текст, мовний код котрого (мова) є рідним для автора – носія певних етнокультурних рис, в структурі семантики одиниць якого відбилися особливості світосприйняття (мовна картина світу) конкретного етносу» [СТМК. – С. 52].

ЕФÉКТ ПЕРЛОКУТІВНИЙ – «досягнення адресантом за допомогою мовленнєвих актів певної іллокуції адекватного своїй комунікативній меті реагування адресата» [БОКЛ. – С. 324].

ЖАНР МОВЛЕННЄВИЙ – «прийняті в конкретних ситуаціях і призначені для передавання певного змісту типові способи побудови мовлення; розгорнута мовленнєва побудова, яка складається з кількох (іноді значної кількості) мовленнєвих актів, іллокутивна сила котрих підпорядкована певній стратегії й тактиці адресанта» [БОКЛ. – С. 324].

ЖАНРОЗНÁВСТВО – «галузь мовознавства, що займається прагматичним вивченням мовленнєвих жанрів» [Єщенко. – С. 248].

ЗАВÉРШЕНІСТЬ ТÉКСТУ – «достатність текстової форми та обсягу, що вимірюється кількістю елементарних речень для розкриття змісту відповідно до комунікативної мети автора тексту» [Єщенко. – С. 248].

ЗÁГОЛÓВОК – «компонент тексту, назву якого (або його частини) пишуть на титульній сторінці рукопису, машинопису, видання або над текстом» [Єщенко. – С. 248].

ЗÁСОБИ ПАРАЛІНГВІСТІЧНІ – «немовні засоби комунікації (кінесика, проксемика, ольфакторика, засоби інших семіотичних систем). Див. Парамова» [БОКЛ. – С. 325].

ЗВ'ЯЗНІСТЬ – «текстова категорія, що опосередковує розвиток тем тексту, формування його інформаційного масиву й забезпечує інтеграцію всіх текстових рівнів з метою створення цілісності, сприйняття й розуміння тексту адресантом. З. завжди розглядалася дослідниками як одна з найважливіших категорій тексту» [ЛЕ. – С. 175].

ЗВ'ЯЗНИЙ ТЕКСТ – «це відрізок усного або писемного мовлення, що характеризується значною протяжністю, цілісною тематичною та логічною єдністю і розчленовується на більші або менші складові частини» [Ковалик. – С. 414-415].

ЗМІСТ ТЕ́КСТУ – «авторське відображення певного фрагмента дійсності, що існує об'єктивно чи вигаданий мовцем» [Єщенко. – С. 248].

ЗМІСТОВО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ІНФОРМА́ЦІЯ – «це комплексний естетично-пізнавальний концепт тексту. Вона виступає суттєвою надтекстовою інформацією в художніх, публіцистичних і наукових текстах» [Загнітко. – С. 109].

ЗМІСТОВО-ПІДТЕ́КСТОВА ІНФОРМА́ЦІЯ – «прихована інформація, що виводиться із змістово-фактуальної завдяки здатності мовних одиниць породжувати асоціативні і конотативні значення.... ЗПІ – факультативна інформація, але коли вона присутня, то разом зі змістово-фактуальною утворює своєрідний текстовий контрапункт» [Гальперін. – С. 28].

ЗМІСТОВО-ФАКТУА́ЛЬНА ІНФОРМА́ЦІЯ – це та інформація, яка «містить повідомлення про факти, події, процеси, що відбувалися, відбуваються чи будуть відбуватися в навколишньому світі, реальному чи вигаданому» [Гальперін. – С. 27].

ЗНА́ЧЕННЯ – «пов'язаний з конкретною мовною одиницею у свідомості носіїв мови узагальнений образ певного предмета або ситуації, факту, події» [БОКЛ. – С. 325].

ІДІОЛÉКТ – «(від гр. *idios* – свій, особливий і діалект) – індивідуальний різновид мови, представлений сукупністю різних ознак мовлення окремого носія мови (індивіда). І. містить ознаки норми й узусу відповідної мови, демонструє екземплярний рівень лінгвальної діяльності. У письмовому мовленні І. виявляє риси ідіостилю» [ЛЕ. – С. 191].

ІДІОСТÍЛЬ (ІНДІВІДУА́ЛЬНИЙ СТÍЛЬ) – «...специфічні мовленнєві особливості ... окремої особи, ... усі реалізації і варіанти мови в устах індивіда, сукупність усіх текстів, породжуваних мовцем і досліджуваних у лінгвістиці з метою вивчення структури і системи мови» [ВЛС. – С. 203].

ІЛЛОКУ́ЦІЯ – «(іллокутивний акт) – втілення у висловлюванні, породжуваному в процесі мовленнєвого акту, певної комунікативної інтенції, комунікативної мети, що надає висловлюванню конкретної спрямованості» [БОКЛ. – С. 326].

ІМПЛІКАТЇРА – «тісно пов'язана з вербальним змістом невербальна ... інформація, що опосередковує змістову залежність між висловленнями в тексті чи повідомленні й організовує їхню інтерактивну спроможність. Поняття І. застосовується в лінгвістиці тексту, логічній семантиці, лінгвопрагматиці» [ЛЕ. – С. 195].

ІМПЛІКАЦІЯ – «альтернативний вербальному невербальний спосіб передачі інформації, який ґрунтується на інтеграції вербальних засобів із досвідом, фондом знань комунікантів, їхньою комунікативною компетенцією та сприяє оптимізації комунікативної взаємодії, взаєморозумінню. І. пов'язують з тенденцією до мовної економії, називають потужним засобом компресії повідомлення, тексту, доказом відсутності ізоморфізму між планом змісту та планом вираження мовного знака... Типами І. є імплікатури, підтекст, пресупозиції й фонові знання» [ЛЕ. – С. 196–197].

ІМПЛІЦІТНІСТЬ (ІМПЛІЦІТНА ІНФОРМАЦІЯ) – «та інформація, для одержання якої потрібні зусилля слухача, які не зводяться до зіставлення мовних одиниць із їх значеннями (тобто «впізнавання» мовних одиниць у тексті)» [ІММ. – С. 10].

«Це універсальна категорія мови і мовлення, значення якої виявляється через взаємозв'язок із відповідними експліцитними одиницями; комплексна величина, онтологічними ознаками якої є необлігаторність вияву, вивідність значення, здатність виступати у художньому тексті структурно-смісловим конектором; інтерпарадигмальний феномен, що інтегрує в одній семантичній площині логіко-філософські, психологічні, лінгвістичні чинники» [Іванишин. – ХТСО. – С. 302–303].

ІМ'Я КУЛЬТЇРИ ПРЕЦЕДЕНТНЕ – «(лат. *praecedens* – той, що йде попереду) – індивідуальне ім'я, географічна чи історична назва, пов'язані або з широковідомим текстом (прецедентним текстом культури), наприклад, Тарас Шевченко, Тарас Бульба, Гонта, або з прецедентною ситуацією (Богдан Хмельницький, Переяславська рада). І.к.п. – особливий складний знак, у випадку вживання якого в першу чергу актуалізуються конотативні ознаки, пов'язані з національною (етнічною) культурою. Знання І.к.п. – необхідна умова соціалізації особи, її культуризації» [СТМК. – С. 66].

ІНТЕГРАТИВНІСТЬ / ІНТЕГРАЦІЯ ТЭКСТУ – «спосіб створення цілісності тексту, що виявляється не лише в горизонтальній зв'язності текстових одиниць і фрагментів, а й у вертикальних асоціативних, імплікативних змістових зв'язках. І. Гальперін вважав І парадигматичною текстовою категорією психологічного плану, однак підкреслював, що вона є способом створення цілісності тексту, а цілісність є результатом інтеграції. З. Тураєва ототожнювала І. із цілісністю» [ЛЕ. – С. 202].

ІНТЭНЦІЯ – «(лат. *intentio* – зусилля, намір) – здатність дієслова чи ін. слова зі значенням дії або стану (віддієслівного іменника чи прикметника) відкривати функціонально-семантичні позиції для заповнення їх назвами учасників дії чи стану типу агєнс (носій дії), пацієнс (пасивний учасник ситуації, напр., об'єкт дії, носій стану), локатив, інструмент, адресат і т. п.» [Андерш. – УМЕ. – С. 224].

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ – «текстово-дискурсивна категорія, представлена суб'єктно-об'єктно-суб'єктною взаємодією адресанта й адресата на підставі знакового континууму тексту (повідомлення), інтенцій, стратегій, тактик комунікації та програми адресованості. Лінгвістичною основою І. є текст, який М. Бахтін називав засобом комунікації двох свідомостей, і спільний мовний код» [ЛЕ. – С. 203].

ІНТЕРАКЦІЯ – «категорія дискурсу як комунікативна взаємодія, що забезпечує двосторонній зв'язок між соціальною реальністю, культурою та дискурсом. І. є головним поняттям дискурсології, представленої різноманітними напрямками. У більшості дискурсивно орієнтованих робіт дискурс та І. розглянуті як взаємно зумовлені ознаки комунікації: І. характеризується як дискурсивна категорія, а дискурс як інтерактивне явище» [ЛЕ. – С. 204].

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ – «в лінгвістичному контексті – аналіз, тлумачення, репрезентація мовного об'єкта за допомогою певних репрезентаційних одиниць та структур, атрибуція мовного об'єкта у категоріях, що визначають його статус, властивості, внутрішню структуру, зміст, істинність чи хибність тощо» [ШВТ. – С. 145–146].

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЭКСТУ – «1) цілеспрямований когнітивний процес або результат переведення адресатом змісту повідомлення, тексту на підставі процедур їхнього сприйняття й розуміння в будь-

яку словесно-знакову форму... 2) У межах лінгвістичної теорії художнього тексту І.т. має інші термінологічні значення лінгвістичного аналізу художнього твору шляхом обробки й засвоєння його ідейно-тематичної, смислової й емоційної інформації на підставі відтворення авторського світогляду, що залежить від авторської програми адресованості, близькості гіпотетичного ідеального адресата до читача, обізнаності, складу характеру останнього (В. Кухаренко), а також мовознавчої галузі... Опорними моментами І.т. є такі: 1) мовна компетенція; 2) комунікативна компетенція; 3) культурна компетенція; 4) інтенційність і стратегічність інтерпретатора; 5) програма адресованості адресанта, що передбачає спрямованість повідомлення чи тексту на відповідного адресата; 6) ступінь свободи смислів, закладених у вербальній формі, який визначає межу «вільно варіативної інтерпретації» (М. Бахтін)» [ЛЕ. – С. 208].

ІНТЕРТÉКСТ – «1. Текст (або сукупність текстів), який цитується, переписується, продовжується чи зазвичай змінюється іншим текстом, що робить його змістовним. «Одіссея» Гомера є одним із інтертекстів Джойсового «Улісса» і інтертекстуальність досягається між ними двома. * На думку М. Ріфатера, текст і його інтертекст є відповідними й останній залишає у попередньому сліди, що контролюють його розшифровку. 2. Текст, який певною мірою приєднує і пов'язує велике число інших текстів (Л. Дженні)... 3. Сукупність текстів, що інтертекстуально поєднуються (М. Арівве)» [НС. – С. 49–50].

ІНТЕРТЕКСТУАЇЛЬНІСТЬ – «текстова категорія, що полягає у властивості словесного витвору відтворювати чуже мовлення у формі цитувань, алюзій, ремінісценцій, переказів, дописувань, відгуків тощо» [Єщенко. – С. 248].

ІНФОРМАТІВНІСТЬ ТÉКСТУ – «текстова категорія, яка уособлює інформаційний масив текстового макрозака, що не лише міститься в його вербальній організації, а й впливає з її взаємодії з авторською й читацькою свідомістю... Інформаційний масив тексту є складним і дифузним, його формування здійснюється на підставі діалогічності свідомості комунікантів із текстовим смислом,

інтеріоризованим у свідомості автора й адресата буттям, семіосферою та семіотичним універсумом культури...» [ЛЕ. – С. 214–215].

ІНФОРМАЦІЯ (В КОМУНІКАЦІЇ) – «повідомлення про речі, факти, події тощо в комунікації, які оформляються і передаються за допомогою вербальних і невербальних засобів. У мовознавстві інформація пов'язується із Значеннями (див.) і Смислами (див.)». У лінгвістиці розрізняють: «ІНФОРМАЦІЮ ЕКСПЛІЦІТНУ – явний, виражений смисл, який прямо сприймається комунікантами із значень складових мовного коду; ІНФОРМАЦІЮ ІМПЛІЦІТНУ – «смисл, який неявно, непрямом виводиться комунікантами із значень одиниць мовного коду під впливом конситуації спілкування» [Бацевич. – ОКЛ. – С. 327]; «ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНУ ІНФОРМАЦІЮ – організована та скоординована у свідомості людини сукупність знань й уявлень про довкілля, дійсність, її явища, ознаки та факти, яка не може бути розглянута як частина граматики чи словника мови» [ЛЕ. – С. 194]; «ІНФОРМАЦІЮ КОНЦЕПТУАЛЬНУ – «засіб формування ідеї цілого тексту» [Єщенко. – С. 248].

КАРТІНА СВІТУ – «сукупність знань, думок, уявлень тощо учасників спілкування стосовно реальної або уявної дійсності. Формується за допомогою мови конкретної національної лінгвокультурної спільноти»; К.с. «аксіологічна – складова концептуальної і мовної картин світу, яка моделюється як сукупність взаємопов'язаних оцінних суджень, що співвідносяться з юридичними, релігійними, моральними кодексами, загальноприйнятими судженнями здорового глузду, типовими фольклорними, літературними сюжетами тощо»; К.с. концептуальна – «(лат. *conceptus* – думка, уявлення) – ...уявлення певної національної лінгвокультурної спільноти, людства в цілому про елементи, організацію тощо об'єктивної дійсності (чи дійсності, яка вважається об'єктивною), відображені в наукових поняттях» [СТМК. – С. 71].

КАРТІНА СВІТУ КОНЦЕПТУАЛЬНА – «уявлення певного колективу, людства в цілому про елементи, організацію тощо

об'єктивної дійсності, відображенні в наукових поняттях» [БОКЛ. – С. 327].

КАРТІНА СВІТУ МОВНА – «відображені в категоріях, одиницях і формах мови як комунікативного коду уявлення певного мовного колективу про будову, елементи, процеси тощо, які відбуваються в об'єктивній дійсності. Цілісне зображення мовою всього того, що існує в об'єктивній дійсності» [БОКЛ. – С. 327].

КЛЮЧОВІ СЛОВА – «Одна із важливих одиниць словника опису мови письменника, ... тобто домінантна одиниця, що виявляє його індивідуальний стиль (конкретну художню систему), оскільки є носієм реального, контекстуального та естетичного значення слова... Слово з таким статусом має перебувати на перетині смислових сфер основних наскрізних мотивів твору і входити в максимальну кількість функціонально-смислових та тематичних груп слів (З. Ю. Петрова). Дослідники виділяють кілька параметрів ідентифікації ключових слів – багатозначність, алегоричність, контекстуальна зумовленість, ієрархічність, інформативність, частотність...» [Бибик. – С. 48].

КОГЕЗІЯ – «зв'язність тексту, що виявляється на поверхневому, формальному рівні. Когезія включає граматичні і лексичні засоби зв'язку, прономіналізацію, різні повтори, анафори та ін.» [ВЛС. – С. 247].

КОГЕРЕНТНІСТЬ – «зв'язність тексту, що виявляється на змістовому, смисловому рівні» [ВЛС. – С. 254].

КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ – «втілення задуму (інтенції) адресанта в засоби конкретної ідіоетнічної мови за законами її функціонування; перехід від особистісних смислів адресанта до їх утілення в загальноприйнятій значення одиниць мовного коду» [БОКЛ. – С. 328].

КОМУНІКАНТ – «особистість, яка здійснює комунікативний акт передачі інформації й комунікативного впливу або сприймає й інтегрує її» [ЛЕ. – С. 260].

КОМУНІКАТИВНИЙ КОДЕКС – «система принципів, правил і конвенцій спілкування, які регулюють мовленнєву поведінку учасників комунікації і ґрунтуються на певних категоріях і критеріях» [Бацевич. – ОКЛ. – С. 329].

КОМУНІКАТИВНИЙ КОНФЛІКТ – «тип інтеракції адресанта й адресата в комунікативній ситуації, який характеризується неузгодженістю намірів, стратегічних програм комунікантів, асиметричними відношеннями між ними.., результатом чого зазвичай є припинення спілкування...» [ЛЕ. – С. 271].

КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОВАЛ – «тип комунікативної девіації; повна неможливість подальшого спілкування» [Бацевич. – ОКЛ. – С. 335].

КОМУНІКАТИВНИЙ СМИСЛ – «інформаційний компонент спілкування, який формується як сумарна семантична, синтактична і прагматична домінанта комунікативних стратегій усіх учасників кооперативного спілкування в межах певного контексту і ситуації із застосуванням вербальних, невербальних і паравербальних засобів. Комунікативний смисл – це явлена інтенція учасників спілкування» [Бацевич. – НЛП. – С. 18].

КОМУНІКАТИВНИЙ СТАТУС – «комунікативні права й обов'язки учасників комунікації. К.с. має кілька складників: статусну роль як відносно постійний статус комуніканта, який він має від народження як належність до певної статі, віросповідання, етносу; позиційну роль, що відповідає місцю людини в суспільстві (професії, соціальному статусу); ситуаційну роль, яка є варіативною й залежить від конкретної ситуації (покупец, пасажир, керівник, підлеглий, друг, жертва, кривдник і т. ін.). К.с. впливає на перебіг комунікації, на тип інтеракції (кооперативний і конфліктний), на вибір мовних засобів і зразків дискурсу, на стратегії й наміри спілкування...» [ЛЕ. – С. 272].

КОМУНІКАТИВНИЙ ХІД – «ланка діалогу як блок інтерактивної програми комунікантів, обмежений висловленням, реплікою, одного з комунікантів» [ЛЕ. – С. 272].

КОМУНІКАТИВНИЙ ШУМ – «один зі складників комунікативної ситуації, що являє собою перешкоди різного рівня та природи, які знижують ефективність комунікації, дестабілізують процес сприйняття і розуміння інформації, що передається, і можуть призвести до припинення комунікації» [ЛЕ. – С. 272].

КОМУНІКАЦІЯ «(лат. *communicatio* – робити спільним) – 1. Один із модусів існування явищ мови (поряд з Мовою і Мовленням). 2. Смысловий та ідеально-змістовний аспект соціальної взаємодії, спілкування; операції з інформацією у спілкуванні; складова спілкування поряд з перцепцією та інтеракцією. У широкому розумінні – спілкування особистостей за допомогою мовних і паралінгвальних засобів з метою передавання інформації» [БОКЛ. – С. 329].

КОНОТАЦІЯ – «(від. лат. *connote* – маю додаткове значення) – додаткові семантичні і прагматичні особливості («співзначення») лексичного значення та значень інших мовних рівнів, які нашаровуються на їхній предметно-поняттєвий аспект і можуть бути зумовлені як змістовою стороною, так і внутрішньою формою слова. На рівні власне семантичного аспекту К. – це різноманітні асоціації, пов'язані в сприйнятті мовців з тим або іншим позначуваним предметом, які можуть об'єктивуватися в переносних значеннях слова, фразеологічних одиницях та порівняннях на його основі тощо (напр., К. швидкості, стрімкості в лексичних значеннях слів куля, стріла, пор. «летіти як стріла, стрілою»)... На рівні прагматичного аспекту К. виявляється в різних мовних формах емоційного ставлення мовця до позначуваного об'єкта і взагалі до предмета мовлення та його емоційної оцінки (напр., несхвально: смаківщина, красунчик, тютюнище; зневажливо: людя, молокосос; пестливо: доня, голубчик та ін.)» [Тараненко. – УМЕ. – С. 267].

КОНТЕКСТ – «(лат. *contectus* – поєднання, зв'язок) – мовне оточення або ситуація, в яких уживається лінгвістична одиниця. К. не зводиться лише до безпосереднього мовного оточення і не може розглядатися поза такими факторами, як мовленнєва ситуація, культурно-історичний чинник тощо, які істотно впливають на розуміння мовної одиниці... 1. К. є засобом відбору та актуалізації потрібного значення... 2. К. модифікує смисл у межах одного значення, уточнює його, розширюючи або обмежуючи клас денотатів... 3. К. служить засобом синкретизації значень полісемічного слова... 4. К. формує оказіональне значення... 5. К. виступає засобом десемантизації... Мінімальним К. для слова є

словосполучення, максимальним – завершений текст» [Кочерган. – УМЕ. – С. 270–271];

КОНТІНУУМ – «текстова категорія, представлена рухом подій у тексті в часі та просторі, певною послідовністю ситуацій, на якій ґрунтується текстова композиція. Механізм К. описаний російським дослідником І. Гальперінім, який представляє цю категорію як синтез когезії й перервності, що композиційно порушує послідовність і логічну організацію повідомлення за рахунок відступів від теми, вставок, часових і просторових зсувів. У художньому тексті виокремлюють фабульний і сюжетний К.: перший є лінійним, логічним і послідовним, відповідним часовому плину (хронології подій) і зміні просторових параметрів; другий вибудовується в тексті згідно з авторським задумом... К. підпорядковані стагнації, прогресії та хронотопу» [ЛЕ. – С. 291].

КОНЦЕПТ – «(від лат. *conceptus* – поняття від *conscipere* – збирати, вбирати в себе; представляти себе; утворювати тощо) – інформаційна структура свідомості, різносубстратна, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості у взаємодії з позасвідомим» [ЛЕ. – С. 292].

КОРЕЛЯЦІЯ – «1) будь-яке співвідношення в системі опозицій мовних одиниць. 2) Тип синтаксичного зв'язку вільного поєднання вставних конструкцій із членом речення або реченням у цілому» [ЛЕ. – С. 308].

КОРЕФЕРЕНТНІСТЬ – «сміслові зв'язки ототожнення різних позначень одного референта в тексті. Кореферентними можуть бути займенники та їхні антецеденти, власні й загальні назви однієї особи чи предмета, гіперонім і гіпоніми одного класу, найменування осіб за статусом, роллю, рисою характеру, зовнішнім виглядом тощо. К. може базуватися на метонімії, метафорі, символі, перифразі..., застосовувати порівняння із прецедентними іменами. К. забезпечує семантичну зв'язність, служить засобом створення художнього образу, репрезентує емотивне й оцінне ставлення до референта, увиразнює й експресивізує мовлення і т. ін.» [ЛЕ. – С. 309].

ЛЕЙТМОТІВ – «(нім. *Leitmotiv* – основна тема, думка) – головна, наскрізна думка тексту, що виражається різними текстовими засобами – лексичними повторами, семантичним зв'язком висловів, зокрема й синонімічних, антонімічних тощо» [УМ. – С. 82].

ЛІНГВІСТИКА ТЭКТУ (ТРАНСЛІНГВІСТИКА) – «галузь мовознавства, яка вивчає правила побудови зв'язного мовлення, комунікативні різновиди тексту, зумовлені текстоутворювальними функціями мовних одиниць та орієнтацією повідомлення на певного адресата. Тема, мета, адресат визначають як змістову, так і формальну структуру тексту» [Єрмоленко. – УМЕ. – С. 312].

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ – «галузь мовознавства, яка вивчає фіксацію в мові, етнотекстах і дискурсивній практиці духовної і матеріальної культури народу, тобто культурно значимої інформації» [ЛЕ. – С. 355].

ЛОКУЦІЯ – «...одна з трьох складових мовленнєвого акту (поряд з актом ілокутивним і перлокутивним), котра встановлює зв'язок повідомлення з дійсністю (тобто визначає його стиль і референцію) і виявляється у формуванні пропозиції повідомлення» [СТМК. – С. 17].

МАКРОКОНТЕКСТ – «широкий контекст культури, у якому функціонує твір» [Баженова, Котюрова. – СЕСрм. – С. 390].

МАКРОТЕКСТ – «сукупність висловлювань чи текстів, об'єднаних за змістом і ситуацією, а також пов'язаних на основі структурно-композиційної і культурної єдності» [СЕСрм. – Данилевська. – С. 216].

МІКРОКОНТЕКСТ – «контекст конкретного образу» [Баженова, Котюрова. – СЕСрм. – С. 390].

МІКРОТЕКСТ – «відносно самостійна структурно-смілова чи синтаксично-тематична одиниця цілого тексту (твору), яка співвідноситься з ним як із макротекстом... Обсяг мікротексту ... може бути різним – від цілого окремого (самостійного) тексту до відносно самостійного висловлювання в рамках абзацу, складного синтаксичного цілого чи надфразової єдності» [Данилевська. – СЕСрм. – С. 230].

МІТИГАЦІЯ – «комунікативна стратегія адресанта, направлена на створення комфортної атмосфери спілкування» [БОКЛ. – С. 331].

МОВЛЕННЄВА СИТУАЦІЯ – «ситуація, яка впливає на вибір учасниками мовленнєвого акту тих чи інших мовленнєвих прийомів і мовних засобів. На характер мовленнєвої ситуації впливають: ... учасники мовленнєвої ситуації, їх віковий і соціальний статус..., предмет мовлення, обставини мовленнєвої ситуації (місце, час, умови), мовленнєвий жанр (лекція, урок, бесіда, проповідь, інтимна розмова), мета повідомлення та ін.» [ВЛС. – С. 522–523].

МОВЛЕННЄВИЙ ВПЛИВ – «мовленнєва дія адресанта, керована цільовою установкою мовленнєвого спілкування, спрямована на зміну поведінки, психологічних станів, мислення адресата, оцінку ним певного явища...» [ЛЕ. – С. 43].

МОВЛЕННЄВИЙ ЖАНР – «одиниця мовлення як системно організованої репрезентації мови, дискурсивний інваріант, зразок ідеальної природи, що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором фонетичних, лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних засобів й інтенційно-прагматичними особливостями. Термін ... уведений ... М. Бахтіним» [ЛЕ. – С. 433].

МОВНА ОСОБІСТІСТЬ – людина, яка володіє сукупністю здатностей і характеристик, які обумовлюють створення й сприйняття нею текстів, що вирізняються мірою структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності [БОКЛ. – С. 331].

МОДАЛЬНІСТЬ (лат. *modus* – спосіб) – «суб'єктивно-оцінне ставлення мовця до змісту висловлюваного у плані реальності чи ірреальності» [Єщенко. – С. 250].

МОНОЛОГ – «одна з двох типологічних форм мовлення (див. також Діалог), усне або писемне розгорнуте мовлення однієї особи, яке не розраховане на безпосередню словесну реакцію слухача й адресується або самому собі, або ін. особам» [Баранник. – УМЕ. – С. 370].

НАДТЕКСТ – «сукупність висловлень чи текстів, об'єднаних за змістом і ситуацією. Це цілісне утворення, єдність якого, ґрунтується на тематичній і модальній спільноті включених у нього одиниць

(текстів). Надтекст лімітований у часі й просторі як цілісна мовленнєва одиниця має комунікативні полюси – автор і адресат» [Данилевська. – СЕСрм. – С. 374].

НАРАТІВНІСТЬ – «розповідність» [НС. – С. 82].

НАРАТОР – «той, хто розповідає в тексті... У певному наративі, звичайно, може бути кілька нараторів, кожен з яких звертається по черзі до того самого нарахованого чи кількох. * Наратор буває більш чи менш явним (експліцитним), обізнаним, всюдисущим, самосвідомим і надійним, він може розміщуватися на більшій чи меншій дистанції від наратованих ситуації і подій, персонажів і/або наратора. Дистанція може бути часовою (я наратую події, що трапилися три години чи три роки тому), дискурсивною (я наратую власними словами те, що персонаж сказав, чи я використовую його власні слова), інтелектуальною (я інтелектуально вищий від мого наратора чи рівний до нього), моральною (я більш чи менш чесотний, ніж персонажі тощо)... В українському літературознавстві на позначення першоособового наратора вживають термін оповідач, а третьоособового – розповідач» [НС. – С. 83].

НАСКРІЗНИЙ ОБРАЗ – «центр літературного твору, категорія, що об'єднує всю систему мовних структур персонажів у їх співвідношенні з оповідачем (оповідачами) й через них стає ідейно-стильовим центром цілого макроконтексту, цілісного естетичного об'єкта» [Бибик. – С. 47].

ОБРАЗ – «одна з фундаментальних форм організації психіки... У лінгвістиці ... обмежуються констатаціями того, що у значенні мовних одиниць наявний чуттєво-образний компонент, однак мало що відомо про його характеристики і місце в глобальній структурі мовних значень» [Нікітін. – КЛС. – С. 198].

ОБРАЗ АВТОРА – «1) один із виявів глобальної категорії суб'єктності, який виражає творче, породжувальне начало в різних видах діяльності, у тому числі мовленнєвій; 2) основна категорія текстотворення, яка поряд з образом адресата формує лінгвальні та екстралінгвальні фактори текстотворення; 3) художня категорія, яка зумовлює єдність усіх елементів багаторівневої структури літературного твору; 4) образ творця... художнього тексту, який

виник в уяві читача внаслідок його пізнавальної діяльності» [Болотнова. – СЕСрм. – С. 253].

ОБРАЗНА КОГЕЗІЯ – «форми зв'язку, які, перегукуючись з асоціативними, викликають уявлення про об'єкти дійсності, що сприймаються чуттєво. Одна з найбільш відомих форм образної когезії – розгорнута метафора» [Гальперін. – С. 80].

ОБРАЗ ХУДОЖНІЙ – «самостійний складний інформаційний фрагмент, у якому поєднані зміст та естетична виразність» [Єщенко. – С. 251].

ОКАЗІОНАЛІЗМ, ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИЙ, АВТОРСЬКИЙ, СТИЛІСТІЧНИЙ НЕОЛОГІЗМ – «(від лат. occasionalis – випадковий) – незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене з порушенням законів словотворення чи норми мовної й існує лише в певному контексті, в якому воно виникло. О. зіставляються зі словами узуальними, від неологізмів відрізняються тим, що зберігають свою новизну незалежно від реального часу їх утворення: «У кутку на гнилій соломі захльобисто хріп суверенів помічник, він же підсуверен, Оверко Блиськп'ята» (Остап Вишня)» [Пустовіт. – УМЕ. – С. 432].

ОСОБІСТІСТЬ МОВЛЕННЄВА (КОМУНІКАНТА) – «представлений у комунікації фрагмент свідомості адресанта або адресата як мінімум на трьох рівнях: вербально-семантичному, тезаурусному і мотиваційно-прагматичному» [БОКЛ. – С. 332].

ОСОБІСТІСТЬ МОВНА – «людина, яка володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття нею текстів, що вирізняються мірою структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності» [Єщенко. – С. 251].

ОЦІНКА – «1) складник конотативного компонента семантичної структури мовної одиниці, який репрезентує ставлення носіїв мови до позначеного за абсолютною шкалою «добре – нейтрально (байдуже) – погано» і відносною шкалою «краще – так само нейтрально – так само погано – гірше»... 2) Текстова категорія, підпорядкована інформативності або модальності, яка виражає ставлення адресанта (автора), його функції в тексті, дійових осіб, імовірного реального чи модельованого авторського свідомістю гіпотетичного читача до

описуваних подій, явищ, осіб, їхньої поведінки за абсолютною шкалою «добре – нейтрально (байдуже) – погано» і відносною шкалою «краще – так само нейтрально – так само погано – гірше» з урахуванням інших різновидів аксіологічної модальності... 3) Різновид модальності висловлення, який відображає аксіологічний план ситуації, позначеної повідомленням, тобто ціннісну орієнтацію мовця щодо інтегрованої події...» [ЛЕ. – С. 525–526].

ПАРАДИГМАТИКА – «1) один із аспектів системного вивчення мови ґрунтується на виявленні і протиставленні парадигматичних, або асоціативних, і синтагматичних, або лінійних, відношень між одиницями мови; розділ мовознавства, що займається парадигматичними відношеннями, будовою і класифікацією парадигм; 2) галузь граматики, яка вивчає сукупність парадигм у морфології (парадигми змінних частин мови або її розряди), синтаксисі (парадигми простих речень, словосполучень), словотворі (парадигми словотвірних афіксів) тощо; 3) система парадигм» [УМ. – С. 120].

ПАРАЛІНГВІСТИКА – «розділ науки про мову, який вивчає роль паралінгвістичних засобів, парамови (кінесики, проксемики та ін.) та їх зв'язків з вербальними засобами у спілкуванні» [БОКЛ. – С. 333].

ПАРОНІМІЧНА АТРАКЦІЯ – «(від пароніми і лат. *attractio* – стягування, уподібнення) – 1. Найпоширеніший різновид «народної етимології», наявний між паронімами... 2. Те саме, що парономазія» [Тараненко. – УМЕ. – С. 461].

ПЕРЛОКУ́ЦІЯ – «один із трьох складників мовленнєвого акту, що згідно з концепцією англійського філософа й логіка Дж. Остіна представляє мовленнєву дію як спрямованість висловлення на досягнення відповідного наміру мовця реакції адресата...» [ЛЕ. – С. 554].

ПІДТЕ́КСТ – «різновид «інформації, яка ґрунтується на вербальній організації тексту і формується шляхом її змістової переробки та збагачення без збільшення знакового обсягу... Підтекст детермінований інтенцією, задумом автора, налаштований на інтерпретанту читача»; «І. Гальперін вважав підтекст різновидом

асоціативної когезії, хоч установив місце підтексту в межах категорії інформативності. Термін «підтекст» як явище тексту введений бельгійським драматургом-символістом М. Метерлінком. У лінгвістиці тексту підтекст розглядається як різновид імпліцитного плану тексту, який ототожнюється із пресупозицією, хоч за способом імплікації він є явищем іншого порядку. Розрізняють референційний і комунікативний підтексти: перший спирається на знання зв'язків у світі дійсності, другий забезпечують умови ситуації спілкування. Засобами створення підтексту є одночасна актуалізація різних парадигматичних потенцій мовних одиниць, поява потенційних сем у результаті іррадіації контексту, акумуляція конотації в текстовому фрагменті, символ, використання художньої деталі, контраст тощо» [ЛЕ. – С. 215–216, 183].

ПОВЕРХОВИЙ СМІСЛ ТЕКСТУ – «актуальне значення мовленнєвих засобів, використаних у певному тексті: звуків, звукосполук, слів і їх форм, речень» [Куліна. – СЕСрм. – С. 287].

ПОВІДОМЛЕННЯ – @одна з найважливіших категорій Комунікації як модусу існування людської мови, співвідносна з реченням у Мові та висловлюванням у Мовленні; комунікативна дія, втілена в конкретну пропозитивну структуру з конкретними асертивно-пропозитивними інформаційними складовими. «Енергетичним» стрижнем повідомлення є мовленнєвий акт» [БОКЛ. – С. 334].

ПОЕТИЧНИЙ ТЕКСТ – «концептуальна система, в якій трансформація слова і поетичних формантів спрямована на формування індивідуального смислу» [Лазебник. – С. 3].

ПОЛІЛОГ – «результат комунікативного процесу між кількома особами; форма природного спілкування мовців у родині, групах за інтересами, професійних і студентських колективах, тимчасових групах (у транспорті, крамниці)» [Єщенко. – С. 251].

ПРАГМАТИКА – «міжнаукова галузь знань, що вивчає соціокультурні, ситуативно-поведінкові, статусні, психологічні, когнітивні й мовні чинники комунікативної взаємодії суб'єктів і відношення їх до засобів цієї взаємодії та певної знакової системи, що використовується комунікантами в спілкуванні...» [ЛЕ. – С. 583].

ПРЕСУПОЗІ́ЦІЯ – «імпліцитний складник змісту висловлення або тексту (різновид імплікації в широкому розумінні), який є істинним і несуперечливим, передує їхньому вербальному плану та сприяє їх успішному сприйняттю й розумінню... П. є терміном логічної семантики, введений у 1892 р. німецьким логіком Г. Фреге, який розглядав смисл висловлень як двокомпонентний, що містить асерцію (твердження) і П. (передумову цього твердження)...» [ЛЕ. – С. 589].

ПРОЗО́ВІЙ ТЕКСТ – «художньо-словесне мовлення, якому не властиві строго визначені закономірності у відношенні до ритмічної організації» [Ковалик. – С. 415].

ПРОСПЕ́КЦІЯ – «перенесення подій у майбутній час і простір як прогнозування, передбачення майбутнього» [Єщенко. – С. 252].

ПРО́СТІР ХУДО́ЖНІЙ – «складник хронотопу, що вказує на простір уявного світу» [Єщенко. – С. 252].

ПСЕВДОКОМУНІКА́ЦІЯ – «мовленнева дія особи, яка зовні нагадує інтеракцію, але насправді нею не є (наприклад, «розмови» з рослинами, ламентатії, скеровані в простір, та ін.)» [БОКЛ. – С. 335].

ПСИХОЛІНГВІ́СТИКА – «...галузь мовознавства, яка вивчає закономірності процесу мовлення і сприймання його людиною у співвідношенні з мовою як системою знаків» [Муравицька. – УМЕ. – С. 539].

РЕГІ́СТР – «різновид дискурсу (тексту), що сформувався під впливом ситуативного контексту в спілкуванні соціалізованих особистостей; реалізація дискурсу (тексту) в конкретній конситуації спілкування, в основі якої лежать імпліковані в комунікативній компетенції мовців правила (конвенції, звички) спілкування» [БОКЛ. – С. 335-336].

РЕМІ́НІСЦЕ́НЦІЯ – «відлуння у тексті іншого тексту» [Єщенко. – С. 252].

РЕ́ПЛІКА – «окреме повідомлення осіб, які беруть участь у діалозі; складник діалогу, який належить одному з учасників комунікації» [Єщенко. – С. 252].

РЕПРЕЗЕНТА́ТІВ – «тип мовленнєвого акту, іллокутивна мета котрого полягає в експлікації почуттів та ставлення адресанта до

ситуацій, подій, фактів тощо, про які йдеться у його повідомленні, зважаючи на те, що саме ці почуття та індивідуальні оцінки можуть вплинути на адекватність та істинність повідомлення» [БОКЛ. – С. 336].

РЕТРОСПЕ́КЦІЯ – «повернення до минулих подій у часі та просторі художнього світу» [Єщенко. – С. 252].

РЕФЕРЕНЦІ́ЙНІСТЬ – «текстова категорія, що відображає зв'язок інформації у мовленнєвому витворі з об'єктом дійсності» [Єщенко. – С. 252].

РЕФЕ́РЕНЦІЯ МОВЦЯ – «індивідуальна віднесеність змісту повідомлення, дискурсу в цілому, здійснювана адресантом, до явищ дійсності, яка може не збігатися із загальномовною, але впливає із намірів мовця» [БОКЛ. – С. 336].

РЕЦИПІЄ́НТ – «адресат, читач, слухач; один із учасників комунікативного процесу, одержувач текстової інформації» [Єщенко. – С. 252].

СЕГМЕНТУВА́ННЯ – «прийом розриву внутрішньотекстових зв'язків шляхом включення у його структуру вставлених конструкцій» [Єщенко. – С. 252].

СЕ́МА КУЛЬТУ́РНА – «з позицій компонентного аналізу дрібні й достатньою мірою універсальні складові лексичного значення слова, які не мають спеціальних формальних засобів вираження і віддзеркалюють національно-культурну специфіку реалії, позначену цим словом» [СТМК. – С. 152].

СЕМА́НТИКА ТЕ́КСТУ – «семантична організація тексту, семантичний пласт тексту, зорієнтований на «пошуку концептів у тексті та концептуальному просторі..., ментальних моделей і фреймів» [Кондратенко. – С. 34].

СЕМА́НТИКО-СТИЛІСТІ́ЧНА ДОМІНА́НТА – «образно-змістова поліфункціональна єдність, маніфестована лексичними чи тропо-фігуральними конструкціями, які є ключовими конститутивними засобами творення поетичної (індивідуально-авторської) картини світу». Основними ознаками ССД є:

1) семантична багатовимірність (поєднання близьких чи різних, інколи полярних чи оксиморонних смислових пластів +

індивідуально-авторський смисл (ідіосмисловий код) + національно маркована семантика);

2) полівалентність (здатність вступати у різні зв'язки з іншими ключовими лінгвоодинаціями, що сприяє синкретичному представленню авторської поетичної картини світу);

3) естетичність (реалізація експресивно-виражального, емотивно-оцінного, образотвірного (тропеїчного) потенціалу мовних одиниць);

4) високочастотність (факультативно) у тексті чи текстах [Ріжко. – С. 6–7].

СЕМАНТИЧНА ЗВ'ЯЗНІСТЬ – «різновид зв'язності тексту за способом зв'язку, який застосовує механізми семного узгодження сполучуваних слів у взаємодії із семантичною структурою висловлення, а на основі між фразових валентностей – з іншими висловленнями тексту. Узгодження сем ... є явищем лексичної синтагматики, що ґрунтується на повторенні спільних сем чи сем у сполученнях слів...» [ЛЕ. – С. 636].

СІЛА ІЛЛОКУТИВНА – «прямо виражений або прихований намір адресанта як функція мовленнєвого акту» [БОКЛ. – С. 337].

СІМВОЛ – «...багатозначний предметний образ, який об'єднує між собою різні плани художнього відтворення дійсності на основі їх суттєвої спільності, спорідненості; один з поетичних тропів» [Пустовіт. – УМЕ. – С. 582].

СИТУАТИВНИЙ КОНТЕКСТ СПІЛКУВАННЯ – «обставини, в яких відбувається спілкування: місце, час, особистість партнера (партнерів), соціальні ролі учасників тощо» [БОКЛ. – С. 337].

СИТУАЦІЯ КОМУНІКАТИВНА – «конкретна ситуація спілкування, в яку входять партнери по комунікації і яка спонукає її учасників до міжособистісної інтеракції. Комунікативна ситуація визначає мовленнєву поведінку, способи реалізації комунікативної інтенції (стратегію, тактику комунікації тощо)» [БОКЛ. – С. 337].

СКРИПТ – «структура репрезентації процедурних знань (як і сценарій), що стосується конкретних учасників ситуації (наприклад, обслуговування в магазині). С. є типовим сценарієм, однак сценарій, на відміну від С., не прив'язаний до конкретних учасників і

локалізації ситуації в часі та просторі... С. засвоюються ще з дитинства в результаті прямого й безпосереднього досвіду або переживання шляхом спостереження. Поняття С. було розроблене Р. Шенком і Р. Абельсоном у 1977 р.» [ЛЕ. – С. 665].

СЛОТ – «складник фреймів, що вміщує множину стереотипних ситуацій» [Єщенко. – С. 252].

СМИСЛ – «актуалізоване значення. На відміну від значення, смисл не є статичним, він не визначається в лінгвістичних термінах, а розпливається в глибинах індивідуального буття і неповторності конкретної ситуації. Якщо значення має національно-мовну специфіку, то смисл – універсальний, інтернаціональний (при перекладі з однієї мови на іншу передаються не значення, які є специфічними для кожної мови, а смисли)»; «зміст (значення), який слово (вислів, мовний зворот тощо) отримує в певному контексті вживання, в певній конкретній мовленнєвій ситуації» [Кочерган. – ОЗМ. – С. 304, 380].

СОЦІОЛÉКТ (СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛÉКТ) – «соціально марковані лексеми та словосполуки певної суспільної групи (професійної, вікової й ін.) у межах національної мови. С. не належить до форм існування мови, а є особливою додатковою лексичною підсистемою соціальної диференціації мови, оскільки не має власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів і ґрунтується на закономірностях національної мови» [ЛЕ. – С. 673].

СТЕРЕОТІП – «когнітивно-психологічне утворення, схематизований і однобічний образ явища, людини, речі тощо, який ґрунтується на невеликій (часто одній) кількості рис оцінного характеру, що вважаються типовими (взірцевими) для всього класу явищ, речей тощо; суб'єктивне поняття поточного мислення і мовлення, невід'ємна складова мовної картини світу певного етносу» [БОКЛ. – С. 339].

СТРАТÉГІЯ КОМУНІКАТІВНА – «правила і послідовності комунікативних дій, яких дотримується адресант для досягнення певної комунікативної мети» [БОКЛ. – С. 339].

ТАКÉСИКА – «невербальна комунікація, пов'язана з тактильною системою сприйняття; включає найрізноманітніші дотики:

потискування рук, поцілунки, поглажування, поляскування, обійми тощо» [БОКЛ. – С. 340].

ТА́КТИКА КОМУНІКАТІВНА – «сукупність прийомів і методів реалізації комунікативної стратегії, визначена лінія мовленнєвої поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного» [БОКЛ. – С. 340].

ТЕЗÁУРУС – «1. Словник, у якому відображені смислові зв'язки між словами, термінами та іншими елементами мови. 2. Словник, у якому зафіксований увесь лексичний запас певної мови з переліком прикладів уживання слів у текстах. 3. У комунікативній лінгвістиці й методиці викладання мови – запас слів індивіда, необхідний для спілкування на певну тему [БОКЛ. – С. 340].

ТЕКСТÉМА – «абстрактна інваріантна одиниця текстового рівня, що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних засобів та інтенційно-прагматичними особливостями» [Єщенко. – С. 253].

ТЕКСТ – «(від лат. *textum* – зв'язок, поєднання, тканина) – писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані – спільною тематичною і сюжетною заданістю» [Баранник. – УМЕ. – С. 679].

«(Із позицій комунікативної лінгвістики) – результат спілкування (комунікації), його структурно-мовна складова і одночасно реалізація; структура, в яку втілюється дискурс після свого завершення» [СТМК. – С. 171].

«...Механізм, утворений як система різних семіотичних просторів, у континуумі яких циркулює деяке вихідне повідомлення... У загальній системі культури тексти виконують ... дві основні функції: адекватну передачу значень і народження нових смислів» [Лотман. – СЗД. – С. 431].

ТЕКСТÉМА – «1) субстрактна інваріантна одиниця текстового рівня мови, що характеризується певним тематичним змістом,

композиційною структурою, відбором лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних засобів та інтенційно-прагматичними особливостями. Т. як віртуальна одиниця протиставлена актуалізованому тексту як її конкретній реалізації в мовленні... У когнітивній лінгвістиці Т. розглядають у ракурсі текстового простору як модель, схему класу текстів, які містять ієрархічно організовані прототипні ознаки класу текстів (семантичні, структурні, інтенційні, ситуативні, інтерпретаційні, соціокультурні тощо)... 2) Сукупність семантично та граматично поєднаних висловлень, яка характеризується єдністю теми й особливим синтаксичним зв'язком складників. Т. розглядається В. Кохом як одиниця членування тексту. У такому значенні відповідниками Т. є надфразні єдності, топіки» [ЛЕ. – С. 718].

ТЕКСТ КУЛЬТУРИ ПРЕЦЕДЕНТНИЙ – «одне з найважливіших понять міжкультурної комунікації та лінгвокультурології; тип тексту, добре знайомий будь-якому середньому члену національної лінгвокультурної спільноти і звернення до якого багаторазово поновлюється в процесах комунікації, завдяки пов'язаним з цим текстом прецедентним висловленням і/або прецедентним іменам. Т.к.п. мають семіотичний характер, тобто впізнаються за натяком, цитатою, жартом тощо. До Т.к.п. перш за все належать так звані «хрестоматійні» твори художньої літератури, шедеври фольклору, а також найбільш вдалі тексти пісень, реклами, анекдотів, популярні лозунги тощо. Володіння Т.к.п. – необхідна умова соціалізації особистості, прилучення до певної етнічної культури, комфортного самовідчуття; неволодіння Т.к.п. – ознака того, що особистість є «чужою» у межах саме цієї культури» [БСТМК. – С. 172].

«ТЕКСТОВА СИТУАЦІЯ» – «термін, що окреслюється: 1) комунікативними функціями; 2) комунікативною настановою на художнє зображення, полеміку, узагальнення, аналіз тощо; 3) формами і способами викладу; 4) мовними матеріалом» [Загнітко. – С. 55].

ТЕКСТ ПАТОГЕННИЙ – «тип тексту, який завдає шкоди психічному здоров'ю окремої особи, нації, держави, людства:

погіршує сприйняття нової, особливо суперечливої інформації, спричинює параноїдальну одержимість певним текстом, знижує морально-психологічний рівень функціонування особистості (Б. Потятинник)» [БОКЛ. – С. 340].

ТЕКСТ У ТЕКСТІ – «прийом інтертекстуальних зв'язків, який полягає у введенні до текстової архітектоники, здебільшого художнього змісту, ще одного, на перший погляд, чужого за своїм стилем тексту» [Єщенко. – С. 253].

ТЕКСТ ХУДОЖНІЙ – «різновид тексту, що відображає сферу мистецтва, культури і має на меті різнобічно впливати на думки і почуття людей за допомогою художніх образів, формувати у них моральні якості, естетичні смаки» [Єщенко. – С. 254].

ТЕМА ТЕКСТУ – «ступінь абстрагування його змісту, коли виокремлюють ідеальні сутності, співвідносні зі змістом групи конкретних текстів одного чи різних авторів» [Єщенко. – С. 254].

ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ (ТЕКСТОВИЙ ЧАС) – «текстова категорія, ... за допомогою якої зміст тексту зіставляється з віссю часу: реальною історичною перспективою дійсності чи її трансформацією ... Об'єктивний час – це відносно адекватно відображений у тексті реальний час, коли події тексту пов'язані з реальними моментами, періодами, процесами в житті особистості, існуванням концепту, світовим історичним процесом з його реальною хронологією... В об'єктивному часі відображаються різновидності реального часу: емпіричний, історичний, календарний час... Про семантику суб'єктивного текстового часу говорять тоді, коли ступінь суб'єктивного змісту при передаванні темпорального смислу настільки перебільшений, що модель об'єктивного часу змінюється у свідомості особистості (час тягнеться чи летить, зупиняється і переривається, повертається, викривляється...)» [Матвеева. – СЕСрм. – С. 536–537].

ТОПІК – «текстовий фрагмент або їхня сукупність, об'єднаних певною темою. Синтагмами Т. виступають ключові слова теми, об'єднані спільною семою або кількома семами. Термін уведений німецьким дослідником тексту Е. Агрикола. Відповідником Т. є введений російською лінгвісткою І. Арнольд термін «тематична

(лексико-семантична) мережа тексту», ідея якої належить голландському мовознавцю Т. ван Дейку. Т. опосередкований семантичною, смисловою й референційною зв'язністю» [ЛЕ. – С. 745].

ФАЛЬСТАРТ – «викликаний різними причинами невдалий початок адресантом комунікативного акту; раптова перерва у мовленні адресанта, яке він щойно розпочав» [БОКЛ. – С. 341].

ФІЛЬТРИ КОМУНІКАЦІЇ – «соціальні, культурні, психологічні тощо обмеження на інформацію в комунікації (цензура, заборони, табу, недовіра з боку адресата тощо)» [БОКЛ. – С. 341].

ФÓНОВІ ЗНАННЯ – «імплицитна інформація, спільна для співрозмовників, що додається до змісту вербального повідомлення й дає змогу оптимізувати його сприйняття та розуміння. Ф.з. поділяють на такі типи: загальнолюдські (циклічний час, географічні знання, знання про людину, будову світу та Всесвіту, наукова, міфологічна, релігійна, фольклорна інформація); регіональні знання, характерні для мешканців певного регіону; країнознавчі (знання традицій, обрядів, вірувань, забобонів, звичаїв певного етносу); соціальні, професійні (інформація певного роду занять людини)... У комунікативній лінгвістиці й лінгвістиці тексту Ф.з. розглядають як затекстові, залучаючи до них пресупозиції й імплікатури. Розрізняють ситуативні й неситуативні Ф.з. Перші є інформацією, актуалізованою умовами конкретної ситуації спілкування (інтенції, стратегії комунікантів, знання про партнера...). Другі представлені знаннями про дійсність, культуру, буття...» [ЛЕ. – С. 737].

ФРЕЙМ – «структура, що репрезентує стереотипні ситуації у свідомості (пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації, що базується на такому ситуативному шаблоні» [ШВТ. – С. 323].

ХІД МОВЛЕННЄВІЙ – «одиниця діалогічного спілкування, яка охоплює мовленнєві акти від моменту початку розмови до зміни мовця» [БОКЛ. – С. 342].

ХРОНОТО́П – «вид текстової категорії континууму; час і простір описуваних у тексті подій. Термін уведений... М. Бахтіним У лінгвістиці тексту вважається категорією художнього тексту, сприймається читачем як час і простір художньої дійсності,

модельного, імітованого текстового світу. Виявом Х. у тексті є проспекція... і ретроспекція. Маркерами Х. в тексті служать мовні засоби різних рівнів, які є складниками функціонально-семантичних полів темпоральності й локативності...» [ЛЕ. – С. 383].

ХУДОЖНІЙ (ТЕКСТОВІЙ) КОНЦЕПТ – «концепт, що характеризує авторський вибір концептуальних пріоритетів і формує індивідуально-авторську картину світу в художньому творі, що визначається естетичними домінантами письменника... О. Кагановська визначає текстовий К. як мовленнєво-розумове утворення змістового плану, яке характеризується багатосмисловою напруженістю й надкатегоріальністю і на текстовому рівні імплікує сукупність певних ознак метаобразів художнього твору з метою їхньої подальшої імплікації. Зв'язок концептуальних ліній тексту формує концептуальну структуру» [ЛЕ. – С. 298].

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ – «динамічна, стратифікаційно-когерентна полізначеннєва величина, соціокультурний феномен, що має свої сутнісні ознаки, розглядається як складний об'єкт вивчення, що передбачає охоплення різноманітних форм дискурсу та узагальнення здобутків мовознавчих і літературознавчих досліджень» [Голянич. – ХТСО. – С. 17].

ЦЕНТОН – «текст, утворений із різних рядків одного або кількох авторів» [Єщенко. – С. 254].

ЦИТУВАННЯ – «прийом інтертекстуальності, який полягає у дослівному наведенні уривка з якогось тексту для підтвердження або ілюстрації певної думки» [Єщенко. – С. 254].

ЦІЛІСНІСТЬ ТЭКСТУ – «текстова категорія, яка відображає відносну закритість знакової системи тексту, забезпечується інтеграцією всіх його рівнів, синтезованою конденсацією змісту та сприйняття тексту як одного континуального об'єкта... І. Гальперін кваліфікував Ц. як конститутивну ознаку тексту, на відміну від нетексту, представлену відотною закритістю тексту й забезпечену інтеграцією всіх його структурно-змістових і смислових рівнів... Дослідник розрізняв Ц. та інтеграцію, підкресливши спрямованість другої як процесу на результат – створення цілісності: інтеграція є поєднанням усіх частин тексту для досягнення його цілісності,

зокрема, шляхом когезії, пресупозиції й асоціації. Ц. зумовлює розгляд тексту як нерозчленованого сигналу, макрозаказ (Ю. Лотман, Я. Петєфі, В. Дреслер, П. Хартман...) у співвідношенні з текстом чи мовленнєвим жанром на рівні текстової парадигматики...» [ЛЕ. – С. 784–785].

ЧАС ХУДОЖНІЙ – «складова хронотопу, особлива форма пізнання світу, яка характеризується своєрідним поєднанням властивостей реального, перцептуального й індивідуального часу. Розбіжності у зображенні художнього і реального часу є показниками особливої природи світу художньої дійсності, в якому поєднується віддзеркалення об'єктивної реальності та ірреальності (умовність)» [Єщенко. – С. 254].

ЧЛЕНОВАНИСТЬ (ДИСКРЕТНІСТЬ) ТЭКСТУ – «текстова категорія, що передбачає різні способи поділу тексту: графічний (на слова, речення, абзаци, параграфи...), композиційно-змістовий (на змістові блоки, надфразні єдності, періоди, топіки і т. ін.), комунікативний (актуальне членування речень, надфразних єдностей), когнітивний (на пропозиції й оператори поєднання, фрейми, макроструктури, ментальні моделі, сценарії тощо)» [ЛЕ. – С. 797].

Література

1. [СЛТ] – Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / Ахманова Ольга Сергеевна. – изд. 4-е, стереотипное. – М. : КомКнига, 2007. – 576 с.
2. [Бацевич. – НЛП] – Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики : монографія / Флорій Сергійович Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
3. [БОКЛ] – Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с. – (Словники України).
4. [БСТМК] – Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).

5. [Бибик] – Бибик С. П. Оповідність в українській художній прозі: Монографія / С.П. Бибик ; за наук. ред. С. Я. Єрмоленко. – К : Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 288 с.

6. [Венгринюк] – Венгринюк М. І. Адресат у художньому тексті (на матеріалі української прози ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Венгринюк Мирослава Іванівна. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.

7. [Гальперін] – Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Гальперин И. Р. – Москва : КомКнига., 2007.– 144 с.

8. [СЛТ ГО] – Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Ганич Д. І., Олійник І. С. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.

9. [Гніздечко] – Гніздечко О. М. Авторизація наукового дискурсу: комунікативно-прагматичний аспект (на матеріалі англomовних статей сучасних європейських та американських лінгвістів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Оксана Миколаївна Гніздечко. – Київ, 2005. – 20 с.

10. [Голянич] – Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст : монографія / М. І. Голянич. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – 178 с.

11. [УМ] – Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.

12. [Єщенко] – Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / Т. А. Єщенко – К. : Видавничий центр «Академія», 2009. – 264 с.

13. [Жайворонок. – УЕ]. – Жайворонок В. Українська етнолінгвістика : Нариси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Віталій Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 262 с.

14. [Загнітко] – Загнітко А. Лінгвістика тексту : науково-навч. посіб. / Анатолій Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006.– 289 с.

15. [Ковалик] – Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства / Іван Ковалик. – Вибрані праці. –

Частина II / Упорядник З. Терлак. – Львів – Івано-Франківськ, 2008. – 496 с.

16. [Колшанський] – Колшанский Г. В. Лингвокоммуникативные аспекты речевого общения / Г. В. Колшанский // Иностран. яз. в шк. – 1985. – № 1. – С. 10–14.

17. [Кухаренко] – Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : підручник / Кухаренко В. А. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 274 с.

18. [Кондратенко] – Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського художнього дискурсу : монографія / Н. В. Кондратенко ; за ред. К. Г. Городенської. – К : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – 328 с.

19. [Кочерган. – ОЗМ] – Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2006. – 424 с. (Альма-матер).

20. [Лазебник] – Лазебник Ю. С. Поезія як модель світу : лінгвістичний аспект : автореф. дис. ... докт. філолог. наук : 10.02.01 / Лазебник Юрій Станіславович. – К., 2001. – 47 с.

21. [Науменко] – Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики) : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Науменко А. М. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. – 416 с.

22. [Нікітін. – КЛС] – Никитин М. В. Курс лингвистической семантики : учеб. пособ. для студентов, аспирантов и преподавателей лингвистических дисциплин в школах, лицеях, колледжах и вузах. – С.-Петербург : Научный центр проблем диалога, 1996. – 760 с.

23. [Ріжко] – Ріжко Р. Л. Семантико-стилістичні доміанти в українській поезії кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. / Р. Л. Ріжко. – Івано-Франківськ, 2011. – 20 с.

24. [ЛЕ] – Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2010. – 844 с.

25. [СЗД] – Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. ; за ред. Марії Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – 634 с.

26. [ВЛС] – Стариченок В. Д. Большой лингвистический словарь / В. Д. Стариченок. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 811 (1) с. – (Словари).

27. [СЕСрм] – Стилистический энциклопедический словарь русского языка ; [под ред. М. Н. Кожинной]. – – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

28. [НС] – Ткачук О. М. Наратологічний словник / О. М. Ткачук. – Тернопіль : Астон, 2002. – 173 с.

29. [УМЕ] – Українська мова. Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк [та ін.]. – К. : «Укр. енцикл.», 2004. – 824 с.

30. [ХТСО] – Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аспект : монографія / [М. І. Голянич, І. О. Бабій, Н. Я. Іванишин та ін.] ; за редакцією М. І. Голянич. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 408 с.

31. [ШВТ] – Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманіт. дисциплін та гуманіт. інформатики / І. Б. Штерн. – К. : АртЕк, 1998. – 335 с.

Навчально-методичне видання

Голянич Марія Іванівна
Савчук Руслана Любомирівна

Основи лінгвістичного аналізу тексту

Хрестоматія
для магістрів
спеціальності «Журналістика»

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76025